

**ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI**

**FAKULTA PEDAGOGICKÁ  
KATEDRA HUDEBNÍ KULTURY**

**ROCKOVÁ A METALOVÁ HUDBA V HV NA 2. STUPNI ZŠ**  
DIPLOMOVÁ PRÁCE

**Bc. Petr Vícha**

*Učitelství pro 2. stupeň ZŠ, obor Hv - D*

Vedoucí práce: PhDr. Štěpánka Lišková, Ph.D.

**Plzeň, 2016**

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracoval samostatně s použitím uvedené literatury a zdrojů informací.

Plzeň, 30. 6. 2016

.....  
vlastnoruční podpis

## **Poděkování**

Rád bych zde poděkoval své vedoucí práce PhDr. Štěpánce Liškové, Ph.D. za vhodné připomínky a důležité poznámky při zpracovávání. Dále také za trpělivost při výběru tématu. Zároveň bych chtěl poděkovat Mgr. Kateřině Šrámkové a Tereze Víchové za pomoc při korektuře práce a Bc. Tomáši Votavovi za pomoc při její formátování.





## Obsah

<b>ÚVOD</b> .....	<b>7</b>
<b>1 ROCKOVÁ A METALOVÁ HUDBA</b> .....	<b>8</b>
1.1 Historie rockové a metalové hudby .....	8
1.2 Hudební charakteristika rockové a metalové hudby .....	19
<b>2 ROCKOVÁ A METALOVÁ HUDBA V UČEBNÍCÍCH HV</b> .....	<b>26</b>
2.1 My pozor dáme a nejen posloucháme, Jaroslav Herden a její příslušná metodická příručka .....	28
2.2 Populární hudba ve škole, Jan Prchal .....	31
2.3 Učebnice HV pro 8. ročník Alexandrose Charalambidise a kolektivu a její příslušná metodická příručka .....	36
2.4 Učebnice HV pro 9. ročník Alexandrose Charalambidise a kolektivu a její příslušná metodická příručka .....	41
2.5 Učebnice HV pro 6. a 7. ročník základních škol a odpovídající ročníky víceletých gymnázií a její metodická příručka .....	47
<b>3 PRVKY ROCKOVÉ A METALOVÉ HUDBY VE VÝUCE NA 2. STUPNI</b>	
<b>ZŠ – PODKLADY PRO TVORBU VYUČOVACÍCH JEDNOTEK</b> .....	<b>52</b>
3.1 R&R .....	52
3.2 Hard rock .....	57
3.3 Heavy metal .....	61
<b>4 NÁVRHY MODELOVÝCH LEKCÍ ROCKOVÉ A METALOVÉ HUDBY</b> .....	<b>67</b>
4.1 Modelová lekce: R&R .....	67
4.2 Modelová lekce: Metalová charakteristika .....	70
<b>ZÁVĚR</b> .....	<b>75</b>
<b>RESUMÉ</b> .....	<b>76</b>
<b>SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ</b> .....	<b>77</b>
<b>SEZNAM TABULEK A OBRÁZKŮ</b> .....	<b>82</b>

## Úvod

Tato diplomová práce se soustředí na rockovou a metalovou hudbu v HV na druhém stupni ZŠ. Práce se ve své úvodní části zabývá těmito hudebními žánry z několika pohledů. První z nich je historický. Na několika stranách práce shrneme nejpodstatnější období vývoje této hudby. Dále se budeme zabývat základní hudební charakteristikou vybraných žánrů rockové a metalové hudby. Zabýváme se pouze těmi informacemi, které jsou podle nás důležité a využitelné pro školní praxi. Do určité míry tato práce navazuje na bakalářskou práci *Současná metalová scéna ve Skandinávii*<sup>1</sup>. Cílem našeho zkoumání však není zmapovat rockovou a metalovou hudbu z hlediska množství interpretů, ale shromáždit podstatné a potřebné informace k modelovým lekcím v HV. Součástí tohoto cíle je popsat daný žánr tak, abychom byli schopni z vybraných a popisovaných údajů navrhnout jednotlivé modely, které by splňovaly činnostní pojetí HV. Snažíme se tedy vytvořit práci, která může do budoucna sloužit učitelům HV jako příprava s náměty a nápady na výuku rockové a metalové hudby na druhém stupni ZŠ. Na konci práce shromážděné informace použijeme k návrhům modelových lekcí, které popíšeme a zhodnotíme. Zabýváme se také otázkou, jakým způsobem je toho téma zpracované v současných učebnicích HV pro ZŠ. Sledujeme a hodnotíme zejména historický kontext a činnostní pojetí tohoto tématu v učebnicích.

V každé třídě se můžeme setkat s několika rozdílnými hudebními názory. Někdo má rád vážnou hudbu, někdo má rád pop apod. Z toho vyplývá, že nemůžeme (a zřejmě se to ani nikdy nepodaří) rockovým a metalovým žánrem oslovit sto procent žakovského kolektivu. V rámci výuky nonartificiální hudby však patří rock a metal k těm tématům, která by se měla v hodinách HV rozhodně objevit a to i v případě, že by oslovila menší počet žáků. Předpokládáme, že rocková a metalová hudba zaznívá opakovaně ve všech hudebních výchovách na 2. stupni ZŠ především při zpěvu písní z repertoáru interpretů těchto písní. Pravděpodobně se také objevuje i v tématech referátů studentů. Tento způsob a pojetí výuky se práce pokusí změnit v lepší a smysluplnější.

---

<sup>1</sup> VÍCHA, Petr. *Současná metalová scéna ve Skandinávii*. Plzeň, 2014. Bakalářská práce (Bc.). Západočeská univerzita v Plzni, Fakulta pedagogická. Vedoucí práce Tomáš Kuhn.

# 1 Rocková a metalová hudba

Tato část diplomové práce se zabývá důležitými informacemi o rockové a metalové hudbě. Uváděné informace slouží jako podklady pro tvorbu modelových lekcí. Zároveň nám slouží jako teoretická příprava pro učitele HV před výukou námi popisovaného žánru. Nejprve se věnujeme historii celého odvětví. Sledujeme nejvýznamnější světové interprety od rock and rollu až po extrémní formy metalu, jež žánr formovaly. S tím jsou spojené i zásadní skladby, které jsou v podkapitolách také uváděny. Interpreti, kteří jsou důležití jak pro učitele, tak pro žáky, jsou v textu vyznačeni tučně. Stejným způsobem jsou vyznačeny i zásadní informace. Zásadní písně a alba jsou značeny kurzívou.

Po shrnutí historie se soustředíme na hudební charakteristiku. Tato podkapitola je velice důležitá zejména pro činnostní část hodin HV. Uvádíme zde pouze takové informace, které považujeme za podstatné a dobře uchopitelné pro výuku rockové a metalové hudby v hodinách HV.

## 1.1 Historie rockové a metalové hudby

V této podkapitole sledujeme historii základních směrů rockové hudby. Jedná se o rokenrol, hard rock a heavy metal. Termínem hard rock jsou vymezeny směry, které žánrově nespádají pod R&R, ale ani pod heavy metal.

### 1.1.1 Rock and roll

Rokenrol (dále jen R&R) vzniká v polovině padesátých let. Formování tohoto žánru ovlivnily především dva hudební styly. Jedná se o Country & Western (dále jen C&W) a rhythm and blues (dále jen R&B).

C&W je zastřešující termín pro různé formy a styly americké bělošské hudby, které vznikaly zhruba od začátku dvacátého století.<sup>2</sup>

Mezi nejvýznamnější odvětví C&W patří Bluegrass<sup>3</sup>, Rockabilly<sup>4</sup> nebo Nashville sound<sup>5</sup>. Centrem vzniku tohoto směru je jih USA.

Druhý výše zmíněný styl je R&B. Vychází zejména z blues. Jedná se o pozdní vývojovou etapu zlidovělé černošské hudby. (Kuhn, 2011, s. 110)

---

<sup>2</sup> KUHN, Tomáš. *Stručné dějiny populární hudby a jazzu pro studenty a učitele hudební výchovy*. 1. vyd. V Plzni: Západočeská univerzita, 2011. s. 106. ISBN 978-80-261-0018-8.

<sup>3</sup> Bluegrass – vývojová etapa C&W ve čtyřicátých letech. Vedoucí úlohu má v tomto stylu pětistrunné banjo.

<sup>4</sup> Rockabilly – vývojová etapa C&W v druhé polovině padesátých let. Je ovlivněna R&R.

<sup>5</sup> Nashville sound - vývojová etapa C&W. Přibírá elektrickou kytaru, klavír, sbory a vychází z rokenrolového pojetí.



Původně byla tato hudba označována jako „rasová“ a byla určena čistě černošskému publiku. (Šedo, 2013, s. 15)

Jedním z nejvýznamnějších představitelů R&B byl **Muddy Waters**. Tento kytarista a zpěvák se stal jedním z nelepších bluesmanů všech dob. Mezi jeho největší hit patří píseň *I Can't Be Satisfied*.

Další důležitou součástí pro formování R&R byl i specifický klavírní styl, který vznikl v Texasu na začátku 20. let 20. století. Vznikl z kytarového podání blues.<sup>6</sup>

Jedná se o boogie – woogie. Tento specifický styl klavírní hry má svá pravidla. Levá ruka hraje basovou figuru a pravá ruka improvizuje. Jedna z basových figur používaná v boogie - woogie, byla přenesena do rock and rollu. (Kuhn, 2011, s. 61)

Z počátku byl R&R doménou bělošských hudebníků, kteří hráli svojí verzi R&B. Později tento styl hrají i černošští hudebníci. Stejně jako R&B a C&W, i R&R vznikl na jihu USA.

K popularitě R&R přispělo několik činitelů. Zlepšil se způsob zvukového záznamu. Objevují se nové technologie hudebních nástrojů. Tohle všechno vedlo k tomu, že se R&R stal populární pro obrovské množství mladých fanoušků. (Kuhn, 2011, s. 113)

Mezi průkopníky ovšem nepatřili jenom zpěváci, hudebníci nebo autoři písní. Velice důležití byli i manažeři, majitelé firem pro výrobu gramofonových desek, nebo diskžokejové. (Šedo, 2013, s. 16)

Mezi takové osobnosti patřil i Sam Philips. Vlastnil nahrávací studio, kde vznikla deska *Rocket 88*. Tato nahrávka je považovaná za vůbec první R&R desku. Philips byl důležitou postavou nejen pro svoje studio, kde vznikaly zásadní R&R písně, ale i proto, že vyhledával mladé nadějně umělce. Mezi jeho objevy patřili například **B. B. King**<sup>7</sup>, **Johnny Cash**<sup>8</sup>, **Jerry Lee Lewis** nebo **Elvis Presley**.

Jednou z prvních významných osobností, která s R&R souvisí, je **Bill Haley**. Tento zpěvák začínal jako diskžokej. V roce 1954 nahrává se svojí kapelou skladbu *Rock Around The Clock*. Tato píseň je označována za symbol R&R éry. **Bill Haley** byl nejdůležitější osobností R&R do nástupu **Elvise Presleyho**.

Mladý Elvis se nejprve objevoval v C&W žebříčkách. Mezi jeho první písně patří *That's All Right, Mama*. Tato skladba vznikla ve studiu Sun Records u již zmíněného Sama

---

<sup>6</sup> KUHN, Tomáš. *Stručné dějiny populární hudby a jazzu pro studenty a učitele hudební výchovy*. 1. vyd. V Plzni: Západočeská univerzita, 2011. s. 61. ISBN 978-80-261-0018-8.

<sup>7</sup> B. B. King – americký bluesový zpěvák a skladatel.

<sup>8</sup> Johnny Cash – americký zpěvák a skladatel. Jeden z hlavních představitelů Rockabilly.

Phillipse. Mezi jeho nejznámější hity patří *Heartbreak Hotel*, *Hound Dog* nebo *Jailhouse Rock*. V průběhu šedesátých let přestal Elvis veřejně vystupovat, neboť se věnoval filmovému herectví. Natočil 33 filmů. Desek pak nahrál zhruba devadesát. Jedná se o jednu z nejvýraznějších osobností R&R a populární hudby vůbec. To dokládá i fakt, že mu bylo přezdíváno „Král R&R“. Mezi další osobnosti patří **Jerry Lee Lewis**. Tento americký zpěvák a pianista proslul svojí klavírní hrou, která je označována jako „piano rock“.<sup>9</sup>

Vedle bělošských představitelů R&R je nejvýraznější černošskou osobností kytarista a zpěvák **Chuck Berry**. Jeho nejznámějším hitem je píseň *Johnny B Good*. V neposlední řadě je nutno zmínit osobnost amerického zpěváka a kytaristy **Buddyho Hollyho**. Zavádí do praxe rockové hudby, že každý správný zpěvák by si měl své písně skládat sám. **Dále ustavuje klasické složení rockové skupiny se dvěma kytarami, baskytarou a bicími.**

V roce 1957 nahrává svůj největší hit *That'll Be The Day*. Píseň se okamžitě umístuje na prvních příčkách hitparád nejen v USA ale i Anglii. (Kuhn, 2011, s. 115)

Velkým hitem se stává například i píseň *Peggy sue*.

Na začátku roku 1959 **Buddy Holly** podniká turné po americkém severozápadě. Společně s ním na turné vystupují Ritchie Valens a Jiles Perry Richardson (umělecky The Big Bopper). Všichni tři však zahynou následkem letecké havárie při přesunu na další místo turné. Stalo se tak 3. února. O dvanáct let později napsal folkový zpěvák Don McLean píseň *American Pie*. Díky této písni se události začne přezdívat **The Day The Music Died – Den, kdy zemřela hudba. Smrtí těchto tří významných osobností v čele s Buddym Hollym končí zlatá éra R&R. Buddy Holly** ovlivnil několik významných umělců **v dalším vývoji rockové hudby**. Rozhodujícím centrem tohoto žánru se v šedesátých letech stává Anglie. Zároveň je třeba zmínit, že Buddy Holly tvoří jakýsi přechod mezi klasickým R&R a mersey soundem.<sup>10</sup>

### 1.1.2 Hard rock

V padesátých a šedesátých letech bylo pro rockovou hudbu v Anglii nejvýznamnější město Liverpool. Zde se koncentrovala neuvěřitelná masa mladých kapel, která byla ovlivněna R&R a R&B. Mladá generace začala poslouchat černošskou muziku z USA. Tato

---

<sup>9</sup> KUHN, Tomáš. *Stručné dějiny populární hudby a jazzu pro studenty a učitele hudební výchovy*. 1. vyd. V Plzni: Západočeská univerzita, 2011. s. 114. ISBN 978-80-261-0018-8.

<sup>10</sup> Mersey sound – hudební směr vznikající v šedesátých letech v Anglii. Je ovlivněn R&B a R&R.

hudba se v Anglii mohla poslouchat, aniž by to mělo nějaký politický dopad.<sup>11</sup> V tomto prostředí se začíná formovat jedna z nejúspěšnějších skupin všech dob – **The Beatles**.

Zpočátku hráli covery<sup>12</sup> Elvise Presleyho. V této době kapela často měnila obsazení. První dlouhohrající album přichází v roce 1963, kdy **Beatles** nahrávají **Please, Please Me**.

Tuto desku **Beatles** nahrávali ve svém již definitivním složení: **John Lennon** – zpěv, doprovodná kytara, **Paul McCartney** – basová kytara, a zpěv, **George Harrison** – sólová kytara a zpěv a **Ringo Starr** – bicí a občas i zpěv.<sup>13</sup>

Mezi další velké hity této formace patří *Let It Be*, *Twist And Shout*, *Hey Jude* nebo *Love Me Do*. Skupina natočila i několik filmů, ale roku 1970 se **Beatles** rozpadají.

Legendární **The Beatles** byli následováni skupinami, které se v literatuře často objevují už pod hlavičkou **hard rocku**.

**Termín „hard rock“** se začíná používat začátkem šedesátých let. Dýdžejové chtěli tímto termínem odlišit hudební žánry, jakým byl například i soft rock<sup>14</sup>, který vycházel z folku. Hard rocková hudba nebyla tak tvrdá, aby mohla být klasifikována jako metal, ale ani tak měkká, aby mohla být označována za folkovou. (Grow, 2012. s. 15)

Jedněmi z prvních představitelů hard rocku byly britské skupiny **The Rolling Stones**, **The Who**, nebo **Kinks**. Každá z těchto skupin vnesla do počátků tohoto stylu určitá specifika. Později se tato specifika stala pro hard rock do jisté míry standardní záležitostí. **The Rolling Stones** vycházeli především z R&B. Tento styl však hráli podle svého hudebního cítění. Dokázali tak dojít ke zcela nové hudbě. Velice často jsou písně **The Rolling Stones** postaveny na jednotónových riffech<sup>15</sup>. Společně s křiklavými vokálními linkami **Micka Jaggera** se „Stouni“ stali inspirací pro další generace hard rocku. **Kinks** svým hitem z roku 1964 *You Really Got Me* dodali hard rocku na dynamičnosti a bezprostřednosti. Riff této skladby navíc předznamenal pozdější hard rockové mutace, jakými byly **garage rock a punk rock**.

**The Who** přinesli nový rozměr živého vystupování. Hráči této formace ničili své nástroje přímo na pódiu. Kytarista **Pete Townshend** takto velice často zpestřoval konce koncertu. Když se k tomu přidala rozkopaná a zdemolovaná bicí souprava, bylo jasné, že

---

<sup>11</sup> VÍCHA, Petr. *Současná metalová scéna ve Skandinávii*. Plzeň, 2014. Bakalářská práce (Bc.). Západočeská univerzita v Plzni, Fakulta pedagogická. Vedoucí práce Tomáš Kuhn.

<sup>12</sup> Cover - nová verze již dříve nahrané skladby.

<sup>13</sup> CHARALAMBIDIS, Alexandros. *Hudební výchova pro 8. ročník základní školy*. 1. vyd. Praha: SPN - pedagogické nakladatelství, 1998, s. 93 ISBN 80-723-5041-2.

<sup>14</sup> Soft rock – rockový styl hudby, který střídá prvky R&R a folku. Má lehčí zvuk.

<sup>15</sup> Riff – melodicko – rytmická krátká dvou až čtyřtaktová figura, obvykle zharmonizovaná do tříhlasu, která se neustále opakuje.

**The Who** přinesli ještě více rebelský pohled na rockovou scénu. Jako první také začali pracovat se zpětnou vazbou. Hráli si s image a hudebně experimentovali.

Tyto experimenty přispěly k rozvoji takzvaného **art rocku**. **The Beatles** a **The Who** se tak stali skupinami, které sloužily jako inspirační zdroj pro interprety představující zmíněný styl (**Yes**, **Genesis**, **Pink Floyd**).

V roce 1965 nahráli **The Who** dnes již klasickou rockovou píseň *My Generation*. Tato skladba vyprovokovala novou hudební vlnu, která se zrodila v polovině sedmdesátých let v USA. Souhrnně tuto vlnu označujeme jako **punk**. Punk vznikl jako reakce na posluchačsky i hudebně náročnější **art rock**.<sup>16</sup> Hudebně si tento styl zakládá na jednoduché harmonii a rytmicke. Mezi hlavní představitele punku patří **Stooges**, **Sex Pistols** nebo **The Clash**. **The Who** jsou klasickou ukázkou toho, že jedna kapela může podnítit i nové hudební styly, které jsou navíc založeny na velice rozdílné hudební charakteristice.

Britská rocková scéna oslovila i umělce, kteří nebyli orientováni čistě na rockovou hudbu. Důkazem byl **Bob Dylan**<sup>17</sup>. Ten se nechává inspirovat skupinou **The Animals** a jejich verzí *The House Of The Rising Sun*. Inspirace rockem je u Dylana patrná zejména v písni *Like a Rolling Stone*. Výraznou postavou **blues – rockové hudby** je kytarista **Eric Clapton**. Nejprve působil ve skupině **Yardbirds**. V této formaci se vystřídali další dva legendární kytaristé. První z nich byl Jeff Beck. Jedná se o hráče, který proslul svými instrumentálními skladbami, ve kterých spojil více žánrů rockové hudby dohromady. V roce 1966 přichází do **Yardbirds** kytarista **Jimmy Page**. Ve stejném roce **Eric Clapton** zakládá svojí skupinu **Cream**. Tato formace měla veliký hudební a hráčský potenciál. Díky jejich bezprostřednímu instrumentálnímu projevu **vnesli do rocku dlouhá kytarová sóla**. V roce 1967 vydávají album *Disraeli Gears*. **Cream** na ní ukázali více zvukových možností, což řadí tuhle desku do žánru **psychedelického rocku**. Stejným způsobem můžeme klasifikovat kapelu **Jimi Hendrix Experience**. Ústřední postavou této formace je sám **Jimi Hendrix**. Mezi další představitele tohoto žánru řadíme **Doors**, nebo zpěvačku **Janis Joplin**.

**Psychedelický rock** reflektoval stavy umělců pod vlivem drog. **Tuto hudbu si oblíbilo zejména hnutí hippies**<sup>18</sup> s centrem v San Franciscu. (Kuhn, 2011, s. 122)

Jimi Hendrix měl velký vliv na celé hard rockové hnutí v sedmdesátých letech. Jeho písněmi (respektive písněmi celé jeho kapely) se ostatní interpreti nechávali inspirovat.

---

<sup>16</sup> KUHN, Tomáš. *Stručné dějiny populární hudby a jazzu pro studenty a učitele hudební výchovy*. 1. vyd. V Plzni: Západočeská univerzita, 2011. s. 133. ISBN 978-80-261-0018-8.

<sup>17</sup> Bob Dylan – Americký písničkář, hudebník a umělec.

<sup>18</sup> Hippies - neorganizované hnutí, které vzniklo v 60. letech v USA prosazující mír lásku a přátelství.

Alespoň co se formy týče. Ke konci šedesátých let už se hard rock stává globální záležitostí. V New Yorku už pár let fungovala skupina **Velvet Underground**. Jedná se o kapelu, která svým velice krátkým působením na rockové scéně inspirovala řadu pozdějších umělců. Zároveň oni sami předznamenalí některé jiné hudební žánry, které pod rockovou hudbu spadají. Především šlo o **novou vlnu a punk**. Ve stejném období nahrává kanadská formace **Steppenwolf** píseň *Born to Be Wild*, ve které se poprvé objevuje slovní spojení heavy metal.

**Jimmy Page** (zmiňovaný výše) dává koncem šedesátých let dohromady novou kapelu, kterou nazval **New Yardbirds**. Po nějaké době však tuto formaci přejmenovává na **Led Zeppelin**. V roce 1969 nahrají svoje debutové album nazvané jednoduše *Led Zeppelin I*. Na této desce můžeme slyšet vícero přístupů k rockové písni. Skladby jsou zde energické, psychedelické, ale i baladické. Tato skupina se stala v pravém slova smyslu hard rockovým velikánem. Jejich alba patří do zlatého fondu hard rocku.

Na konci šedesátých let vzniká v souvislosti s rockovou hudbou nový žánr. Jedná se o **rockovou operu**. Můžeme říci, že rocková opera se kompozičně pohybuje mezi operou a operetou. Mezi nejznámější rockové opery patří *Jesus Christ Superstar*, nebo *Evita* od známého skladatele **Andrewa Lloyd Webbra**.

V roce 1970 vydávají angličtí **Black Sabbath** stejnojmenné album. Svým zvukem a projevem se jednalo o daleko tvrdší hudbu, než tomu bylo u všech předchozích formací. **Z tohoto důvodu se také Black Sabbath považují za zakladatele tvrdšího stylu zvaného heavy metal**. Na pomezí hard rocku a heavy metalu se vždy pohybovala skupina **Deep Purple**. Patrné je to zejména na jejich desce *Machine Head*. Počátkem sedmdesátých let se v USA formuje řada nových interpretů. Skupina **Alice Cooper** vnáší na pódium teatrální podívanou v podobě gilotin, elektrických křesel apod. Touto svébytnou divadelní podobou rockové hudby dala **Alice Cooper** vzniknout specifickému směru zvanému **shock rock**. Zároveň tato formace odstartovala vznik řady hard rockových formací v USA.

Skupina **Kiss** navázala na to, co **Alice Cooper** začala. Fanoušky šokovala make-upem po celém obličeji. V kombinaci s blyštivými kostýmy, kytarami připomínající sekery a ohnivou show se živé vystoupení stalo velkolepou podívanou. (Christe, 2005, s. 30)

Další významnou americkou hard rockovou legendou jsou **Aerosmith**. Kapela vznikla v roce 1970. Svoji hudbu založili na vzorech **The Rolling Stones** nebo **The Who**. Svébytný postoj k hard rocku zaujaly kapely pocházející z jihu USA. Z hudby **ZZ Top**, pocházející z Texasu, je znát vliv tamního blues. **Lynyrd Skynyrd** pocházející z Floridy čerpali svou inspiraci v rané generaci britského rocku, C&W a blues. Jejich skladby jsou často obohacovány dlouhými improvizacemi. Na pomezí hard rocku, art rocku a pop rocku

se pohybuje britská kapela **Queen**. Skupina vznikla v roce 1972. Nejznámější osobností této formace byl zpěvák **Freddie Mercury**. Ten je považován za jednoho z nejlepších (nejen rockových) zpěváků všech dob. V roce 1991 zemřel v důsledku nemoci AIDS. Skupina často pracovala s vícehlasem. Balancování na pomezí nastíněných žánrů způsobuje, že písně **Queen** jsou velice různorodé. Mezi nejznámější hity těchto velikánů stadiónových show patří *We Will Rock You*, *Radio Gaga*, *Somebody To Love* nebo *Bohemian Rhapsody*. Ve stejné době se v Anglii formuje skupina **Bad Company**, která s několika přestávkami hraje dodnes. Zpěvák Paul Rodgers v současnosti vystupuje i s **Queen**. Irští **Thin Lizzy**, kteří vznikli na konci šedesátých let, čerpali z několika směrů. Kromě rockových podžánrů se nechali inspirovat irskou lidovou hudbou. Charakteristickým znakem této formace je pronikavá baskytara. Frontman **Philip Parris Lynott** byl jedním z mála hudebníků tmavé pleti, který zaznamenal se svou skupinou globální komerční úspěch. Ten kapela zažívá po vydání písně *Whiskey In The Jar*. V druhé polovině sedmdesátých let se do popředí dostává australská rocková legenda **AC/DC**. Zakládajícími členy byli bratři **Angus** a **Malcolm Youngovi**. V literatuře se často o této formaci můžeme dočíst, že balancují na pomezí hard rocku a heavy metalu.<sup>19</sup> Kapela má však rockové kořeny a jejich písně jsou velice přímočaré.

Frontman této skupiny **Bon Scott** měl velice charakteristický hlas. S **AC/DC** stačil nahrát šest studiových alb. Roku 1980 tragicky zemřel na otravu alkoholem. Na jeho počest ještě ten samý rok kapela nahrává nové album *Back in Black* se zpěvákem **Brianem Johnsonem**. Tato deska se stala nejúspěšnějším hardrockovým albem všech dob a zároveň druhým nejprodávanějším na světě.<sup>20</sup>

Do konce sedmdesátých let se na rockové scéně vystřídá řada větších i menších interpretů. Hard rock se díky tomu stává více populární. To má za následek, že se z žánru vytrácí původní duch rebelství a bezprostřednost. Svěží vítr na hard rockové pole přináší až skupina **Van Halen**. Ústřední postavou této formace byl kytarista Eddie Van Halen. Ten přináší do hard rockového žánru nové kytarové prvky. V tomto období také vzniká již zmiňovaný punk.

Osmdesátá léta jsou obdobím, kdy do popisovaného žánru více proniká komerce. Díky MTV se jak hard rock, tak heavy metal staly mainstreamovějším žánrem, než tomu

---

<sup>19</sup> GROW, Kory. *Heavy metal: od hard rocku až po extrémní metal*. Vyd. 1. Praha: Sloart, 2012. s. 126. ISBN 978-80-7391-662-6.

<sup>20</sup> VÍCHA, Petr. *Současná metalová scéna ve Skandinávii*. Plzeň, 2014. Bakalářská práce (Bc.). Západočeská univerzita v Plzni, Fakulta pedagogická. Vedoucí práce Tomáš Kuhn.

kdy bylo. Na zmíněném hudebním kanále byli interpreti daných žánrů velice často ke zhlédnutí.

V této dekádě se stala nejúspěšnější skupinou formace **Def Leppard**. Mezi další významné interprety patří **Bon Jovi** nebo **Skid Row**. Všechny tři zmíněné formace mají ve svých písních určité podobnosti. Řeč je především o unisono zpívaných refrénech celou kapelou. Pasáž tak získá na síle a přispěje k lepší zapamatovatelnosti písni. Typickým znakem je také hra kytar pouze na první dobu taktu. Zbytek dob je samozřejmě vyplněn zpěvem. Skladby tak získávají na větší efektnosti. Ve stejném období se také prosazuje formace **Whitesnake**. V této formaci se objevil i klávesista **Jon Lord**, zakladatel **Deep Purple**. Provázanost s touto kapelou také podtrhuje fakt, že zpěvák Whitesnake David Coverdale byl dříve zpěvákem **Deep Purple**. V roce 1987 se globálně proslavili američtí **Guns N' Roses**. Vydávají desku *Appetite for Destruction*, které se stala komerčně velice úspěšným albem. Jejich hudba se nechává inspirovat u starších rockových kapel. V rockové historii se tato formace ve svém počátečním období stává celosvětovou špičkou.

Druhá polovina osmdesátých let je spojena také novou odnoží rocku zvanou **neorock**. Hudební inspirací se pro neorock stala šedesátá léta, britský punk, R&B a C&W. Za hlavního představitele tohoto směru označujeme americkou skupinu **R.E.M.** (Kuhn, 2011, s. 144)

Přelom osmdesátých a devadesátých let znamená pro hard rockovou (ale i heavy metalovou) hudbu naprostý komerční vrchol. Mladých kapel přibývá a hudba už není tak originální jako ve svých raných dobách. Paradoxně to tak způsobuje odklon části fanoušků od této pro ně již všední záležitosti.

Přítrž tomu učinil nový styl, který se vrátil k podstatě rockové hudby. Znovu vstupují do popředí energické kytary, průrazné bicí a silné vokály. Tento styl se nazývá **grunge**.

Grunge není jen hudbou, jde o životní styl, jemuž je hudba jakýmsi médiem. Jde především o snahu ovládnout sebe a své myšlení.<sup>21</sup>

Mezi hlavní představitele patří **Nirvana**, **Pearl Jam**, **Soundgarden** nebo **Alice in Chains**. První zmiňovaná formace patří mezi nejvýznamnější kapely rockové historie. V roce 1991 vydávají svůj nejzásadnější počín *Nevermind*. Album mělo veliký komerční úspěch a ve své době znamenalo revoluci v rockové hudbě. Skupina se o tři roky později rozpadla, protože ústřední postava a frontman Kurt Cobain spáchal sebevraždu.

---

<sup>21</sup> KUHN, Tomáš. *Stručné dějiny populární hudby a jazzu pro studenty a učitele hudební výchovy*. 1. vyd. V Plzni: Západočeská univerzita, 2011. s. 147. ISBN 978-80-261-0018-8.

Grunge předznamenal, jakým směrem se budou devadesátá léta v rockové scéně ubírat. Na přelomu dvacátého a jednadvacátého století dochází v rockové hudbě k určitým fúzím. Dále se objevují i post grungové formace jako **Nickelback**. Co se týče celosvětového úspěchu, je nutno ještě jmenovat kapelu **Foo Fighters**. Frontmanem, zpěvákem a ústřední postavou v jedné osobě se stal bývalý bubeník **Nirvany Dave Grohl**. Na svých živých vystoupeních dokazují, že hard rocková scéna má směr, jakým se můžou ostatní interpreti vydat.

### 1.1.3 Heavy metal

Jak už bylo výše nastíněno, **heavy metal je odnoží hard rocku**. Je to jeho tvrdší, rychlejší a agresivnější podoba. Zároveň posouvá žánr rockové hudby mnohem dál, než samotný hard rock. Se svojí více jak čtyřicetiletou historií je heavy metal nejdéle trvajícím subžánrem. Vůdčí zemí, kde se formoval tento žánr, je především Anglie. Konkrétně pak **průmyslové město Birmingham**. Odtud také pochází řada umělců, kteří se stali pro rockovou a metalovou hudbu velikými ikonami. Mezi nejznámější umělce a interprety pocházející z této metropole patří **Black Sabbath**, **Judas Priest** a **Led Zeppelin**. Počátek heavy metalu nastává koncem šedesátých let. Je to v době, kdy končí éra hippies, válka ve Vietnamu je v plném proudu a společenský neklid je násoben protesty ohledně práv občanů. Heavy metal poskytoval určitý únik od těchto problémů.

Ke zrodu přispělo několik interpretů. Kořeny tohoto stylu můžeme pozorovat už u **Led Zeppelin**. Jejich písně se pohybují na samotné hraně hard rocku a heavy metalu. Důležitou roli hrál jejich bubeník **John Bonham**. Svou specifickou hrou na bicí inspiroval několik generací. Jeho styl hry byl velice silový a u řady písní tak ukazoval již heavy metalové rytmy<sup>22</sup>. Další kapelou, která stála u zrodu heavy metalu, jsou angličtí **Deep Purple**. Jejich hudba byla velice propracovaná a technicky náročná. Zásahu na tom měli vynikající instrumentalisté, kterými byli kytarista **Ritchie Blackmore**, klávesista Jon Lord nebo famózní bubeník Ian Paice. Za skutečné zakladatele heavy metalu jsou však považováni **Black Sabbath**. Jejich zvuk byl jedinečný hlavně díky hutnosti kytar. V jedné z birminghamských továren přišel kytarista **Tony Iommi** o článek prstu při práci u lisu. Z kusu plastu si vyrobil náhradní a pro snazší stisk kytary povolil struny.<sup>23</sup> Po povolení strun zněla kytara hutněji a silněji, jelikož zvuk měl větší zkreslení.

---

<sup>22</sup> Heavy metalové rytmy – vynikají rychlým tempem, dynamičností a silou. Bicí souprava bývá rozšířena o několik bubnů a činelů. Uplatňuje se silová hra.

<sup>23</sup> VÍCHA, Petr. *Současná metalová scéna ve Skandinávii*. Plzeň, 2014. Bakalářská práce (Bc.). Západočeská univerzita v Plzni, Fakulta pedagogická. Vedoucí práce Tomáš Kuhn.



V roce 1970 vydávají debutové album. Počáteční riff písně **Black Sabbath** stejnojmenného alba pracuje s nezpěvnými intervaly, které umocňují jakousi ponuru náladu celé skladby. **Black Sabbath** ve své hudbě často pracovali s hororovou tematikou. To se samozřejmě odráželo i ve volbě textů jejich písní. Všechny tyto indicie nasvědčovaly tomu, že heavy metal bude v budoucnu velice kontroverzním stylem. Album *Black Sabbath* u kritiků naprosto propadlo. Mladému publiku se však děsivé texty a specifický zvuk líbil a kapela si tak zajistila masovou přízeň. V původní sestavě její vrchol nastává v druhé polovině sedmdesátých let. V roce 1979 ze skupiny odchází zpěvák **Ozzy Osbourne**. Touto událostí končí éra **Black Sabbath** jako kapely, která udávala svému žánru směr.

V průběhu sedmdesátých let však přichází řada mladých interpretů, kteří jsou od svého základu již tvrdší a hlasitější. Jedni z nich byli **Judas Priest**. Tato skupina stvořila z metalu celý žánr a jako první přijala termín heavy metal. Zapříčinila i to, že sólové party jsou prováděny dvěma kytarami namísto jedné. Zároveň se tato formace postarala o **image celého stylu**. Vystupovali v okované kůži. Celý tento zevnějšek byl výmyslem zpěváka **Roba Halforda**, který sehnal zboží v sexshopu. Tím se hudba a image propojila do kompaktního celku. V roce 1980 Judas Priest nahrávají klasickou heavymetalovou desku *British Steel*.

Na základě této desky se formuje hudební charakteristika celého stylu. Mezi nejznámější písně tohoto alba patří *Breaking The Law* a *Living After Midnight*.

S rokem 1980 přichází i nová generace heavy metalu. Ústřední kapelou se stává britská skupina **Iron Maiden**. Celé hnutí je označováno jako Nová vlna britského heavy metalu – **NWOBH** (New wave of british heavy metal). Dá se říci, že **Iron Maiden** jsou zakladatelé tohoto směru. Hudebně byl tento styl inspirován punkovou rytmikou a energií. Písně byly rychlejší a dynamičtější. Je to dáno zejména rytmickou sekcí, kde basa a bicí hrají rychlé hodnoty po celou dobu písně. **Iron Maiden** působí aktivně dodnes a pyšní se jednou z nejpočetnějších a nejvěrnějších fanouškovských základů. Pro heavy metalovou historii jsou také fenoménem proto, že mají neuvěřitelně propracovanou pódiovou show. Všem pak vévodí jejich maskot „Eddie“. Ten je vyobrazován na každém obalu jejich alb. Mezi další představitele NWOBH patří **Motörhead**, **Saxon**, **UFO** aj. Frontmanem první zmiňované formace byl nedávno zesnulý baskytarista a zpěvák v jedné osobě **Lemmy Kilmister** (vlastním jménem Ian Fraser Kilmister). Proslul svým jedinečným způsobem hraní na baskytaru. Hrál na ní stejným způsobem jako na normální kytaru. Zvuk jeho baskytary byl velice specifický. Mezi nejzásadnější album **Motörhead** patří *Ace of Spades*.

Jak už bylo řečeno, metal patří svými kořeny do Británie. Pro metalové odnože a metalovou historii vůbec, jsou důležité i jiné státy. Mezi nejdůležitější oblasti metalové historie, kromě Velké Británie a USA, patří i Skandinávie a Německo. V průběhu osmdesátých let začíná vznikat v USA svébytná podoba heavy metalu, která tehdy byla velice populární. Označujeme jí jako **glam metal**. Tuto éru definovala skupina **Mötley Crüe**. Hudba je postavená na pronikavém zvuku bicích, převážně tlumených kytarách a image. Image hrála v glam metalu (jinak označováno jako **hair metal**) rozhodující roli. Důležitou složkou bylo líčení a načesané dlouhé vlasy. Takováto image pronikla i do jiných žánrů rockové hudby a stala se globální záležitostí. Mezi další představitele glam metalu řadíme například **W.A.S.P**, **Twisted Sister**, **Poison** nebo **Ratt**. Jakýsi odkaz této éry dnes můžeme vidět ve skupině **Reckless Love**.

Od začátku osmdesátých let **Ozzy Osbourne** zažívá jako frontman eponymní formace světový comeback. Začne spolupracovat s manažerkou Sharon Ardenovou a famózním kytaristou **Randym Rhodsem**. Jejich spojení přispělo k obrovské popularitě této formace. Spolupráce však netrvala dlouho, neboť Randy Rhoads po dvou natočených albech nešťastně zahynul při pádu soukromého letadla.

V polovině osmdesátých let byla v USA zřízena instituce „Hudební informační centrum pro rodiče“ neboli PMRC (z anglického Parent's Music Resource Center). Hlavními iniciátorkami k založení tohoto institutu byly manželky vysoce postavených členů kongresu v čele se Susan Bakerovou a Tiper Gorovou. Poukazovali na to, že poslech rockové a metalové hudby explicitně podněcuje mládež k násilnostem a jiným věcem, které mají neblahé účinky. Na základě těchto argumentů došlo k jednání obchodní komise senátu o označování desek varovnými nálepkami. Pár měsíců na to jsou varovné štítky skutečně schváleny. (Christe, 2002, s. 129)

Na pár let se metalová hudba stala vyloženě mainstreamovou záležitostí. Jedním z důvodů byl i glam metal. Ten vyprovokoval novou generaci interpretů, kteří prezentovali syrovější styl heavy metalu. Tento styl dostal označení **trash metal**. Tato odnož je v metalové hudbě velice zásadní, neboť na základě této podoby se utvářejí ty nejextrémnější žánrové mutace. Jedna z prvních kapel, která začala hrát trash metal byla skupina **Metallica**. Obecně můžeme říci, že trash metal je opět agresivnější, rychlejší a hutnější verzí heavy metalu. Záhy se k **Metallice** přidává celá řada interpretů. U tohoto stylu už také můžeme slyšet nestandardní vokální projev, který spíše připomíná řev. Z USA pocházejí skupiny **Anthrax**, **Slayer**, **Testament**, **Over Kill** nebo **Pantera**. Významnou oblastí je také Německo. Odtud pochází ikony jako **Destruction**, **Kreator** nebo **Sodom**. Trash metal měl

ke konci osmdesátých let hlavní slovo. V této dekádě vzniká celá řada odnoží a fúzí, kterým se budeme věnovat ve zvláštní podkapitole.

Na počátku devadesátých let se profilují extrémní styly typu **death metal** a **black metal**. Jsou to směry, které pomohly rozvinout spíše undergroundovou scénu. V dnešní době je situace trochu jiná a undergroundová scéna se více globalizuje. S nástupem grunge se část rockových a metalových fanoušků odklonilo od heavy metalového žánru a v devadesátých letech se až zas tolik zásadních věcí v této oblasti nedělo. Výjimku tvoří odnož s názvem **nu metal**. Vzniká v průběhu devadesátých let. Subžánr propojuje více hudebních stylů. Mezi hlavní inspirační zdroje patří hip hop, grunge a elektronická hudba. Vše je však zaštitěno silným kytarovým zvukem. Mezi stěžejní interprety patří **P.O.D.**, **Papa Roach**, **Disturbed**, **Korn** a **Linkin Park**. Současný trend se soustřeďuje na elektronické zvuky, sample a různé zvukové efekty. Důkazem může být mladá kapela **Amaranthe**, která propojuje více žánrů, především disco a techno.

## 1.2 Hudební charakteristika rockové a metalové hudby

Následující podkapitoly se věnují základní hudební charakteristice R&R, hard rocku a heavy metalu. Popisujeme zde harmonické postupy, které se v těchto žánrech objevují, dále v těchto žánrech sledujeme melodiku a v neposlední řadě se věnujeme rytmice a nástrojovým složením. Uváděné informace využijeme při návrzích činností, kterými se tato práce také zabývá.

V podkapitole *Rock and roll* podrobněji rozebíráme melodickou stránku daného žánru. Informace o melodice slouží především pro vyučující HV. Skrze tyto informace si může osvojit základ improvizací hry. Pro tyto účely je také uvedena tabulka, která obsahuje souhrn bluesových stupnic a jejich využití v diatonických stupnicích.

### 1.2.1 Rock and roll

Tento hudební styl se opírá o prvky, které převzal z blues. Jedná se zejména o dvanáctitaktovou formu složenou z hlavních harmonických funkcí. V této formě se tedy objevuje T (tónika) S (subdominanta) a D (dominanta). Při probírání R&R v hodinách HV vyučující využije zejména dvě nejpoužívanější harmonická schémata této dvanáctitaktové formy (tabulka č. 1).

Tabulka č. 1: Nejpoužívanější schémata dvanácti taktového blues

Takty:	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.
Harmonické funkce:	T	T	T	T	S	S	T	T	D	S	T	D
Takty:	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.
Harmonické funkce:	T	T	T	T	S	S	T	T	D	D	T	T

Melodika R&R vychází z pentatonické řady (pentatonická řada v C dur: c, d, e, g, a). Tato pentatonická řada je rozšiřována o malou tercii a septimu.

Pokud se budeme pohybovat v C dur, je původní pentatonická řada (c, d, e, g, a) rozšířena o tóny **es** a **b**. (Vícha, 2014, s. 15)

Výsledná tónová řada se tedy skládá z tónů: c, d, **es**, e, g, a, **b**. Důsledkem tohoto rozšíření se původní tónorod může měnit. V praxi tak můžeme při hraní tóniky a dominanty střídát mollový a durový akord. Tóny, které rozšiřují původní pentatonickou řadu, jsou totiž malou tercií zmiňovaných harmonických funkcí (tónika, dominanta).

Důležitou součástí R&R je improvizace. Při improvizování se nejčastěji užívá **bluesové stupnice**, která vychází z rozšířené pentatonické řady. Pokud se tedy opět budeme pohybovat v C dur, bluesová stupnice se bude skládat z tónů: **c, d, es, e, g, a**.

Jestliže přesuneme akordické centrum do paralelní tóniny (a moll), ale tónovou řadu (c, d, es, e, g, a) necháme stejnou, docílíme ostřejšího zvuku. Způsobuje to zejména zmenšená kvinta (v našem případě tón es). (Vícha, 2014, s. 15)

Stejnou tónovou řadu však můžeme ponechat i pro A dur. Bluesovou tónovou řadu slouženou z tónů c, d, es, e, g, a, tak můžeme při improvizaci aplikovat na stupnice **A dur**, **a moll** a **C dur**. V následující tabulce je přehled bluesových tónových řad, které je možné využít při improvizaci v příslušných diatonických stupnicích.

Tabulka č. 2: Přehled bluesových tónových řad a jejich využití při improvizaci v příslušných diatonických stupnicích

Bluesová tónová řada:	Stupnice vhodné pro aplikaci bluesové tónové řady při improvizaci		
c, d, es, e, g, a	C dur	A dur	a moll
des, es, fes, f, as, b	Des dur	B dur	b moll
d, e, f, fis, a, h	D dur	H dur	h moll
es, f, ges, g, b, c	Es dur	C dur	c moll
e, fis, g, gis, h, cis	E dur	Cis dur	cis moll
f, g, as, a, c, d	F dur	D dur	d moll
ges, as, heses, b, des, es	Ges dur	Es dur	es moll
g, a, b, h, d, e	G dur	E dur	e moll
as, b, ces, c, es, f	As dur	F dur	f moll
a, h, c, cis, e, fis	A dur	Fis dur	fis moll
b, c, des, d, f, g, b	B dur	G dur	g moll
h, cis, d, dis, fis, gis	H dur	Gis dur	gis moll

Takto tvořená melodika je velice podstatnou součástí nejen R&R ale i hard rocku a do jisté míry i heavy metalu, neboť základem je vždy pentatonická řada, která je charakteristická pro všechny jmenované žánry.

Pro R&R hudbu jsou také typickým znakem basové figury. Pro výuku R&R je nejvhodnější využít nejtýpčtější z nich (obr. č. 1).



Obrázek č. 1 – ukázka R&R basové figury

Nástrojové obsazení v R&R je elektrická kytara, baskytara (popřípadě kontrabas), piano, saxofon a bicí. Postupně se však složení klasické rockové skupiny ustálilo na sólovou kytaru, doprovodnou kytaru, baskytaru a bicí.

R&R má také velice přehlednou rytmiku. Ve skladbách se nejčastěji akcentují sudé doby. (Kuhn, 2011, s. 113)

### 1.2.2 Hard rock

Melodika je pro všechny rockové žánry do určité míry stejná, neboť vychází z pentatoniky, hard rockovou hudbu nevyjímaje.

Dominantním znakem hard rockové hudby je rytmická složka, která převládá nad melodickou. (Kuhn, 2011, s. 131)

Stejně jako u R&R jsou akcentovány sudé doby.

Pro hard rock je také typickým znakem hutný a zkreslený zvuk elektrické kytary. Řada hard rockových kapel má unikátní zvuk právě kvůli typu kytarového zkreslení. Základní typy zkreslení se nazývají „gain“, „overdrive“ nebo „distortion“. Každý typ zkreslení má své využití v různých oblastech rockové hudby. Vzájemně se mohou tyto efekty kombinovat a hráči tak mohou dosáhnout různých zvukových barev.

Za typického představitele hard rockové hudby se všemi znaky, kde se objevuje výrazná rytmika s akcentacemi sudých dob, zkresleném zvuku kytary, melodikou převzatou z blues a výrazným zpěvním projevem můžeme považovat skupinu **AC/DC**.

Další znaky, kterými se budeme zabývat, se dotýkají již heavy metalu. Během popisu hudební charakteristiky heavy metalové hudby budeme v případě shodných znaků upozorňovat na propojenost obou žánrů.

### 1.2.3 Heavy metal

Opět se nejprve budeme zabývat melodikou. V heavy metalové hudbě se více využívá **pentatonické stupnice** než bluesové stupnice. Není to však pravidlo a kupříkladu skupina **Deep Purple**, která vždy balancovala na pomezí hard rocku a heavy metalu, využívá ve svých písních spíše bluesovou stupnici. Dobře patrné to je například v písni *Smoke On The Water*. Melodika také hraje velkou roli při tvorbě metalových riffů. Metalové riffy jsou velice často hrány ve vysokých tempech a jednohlasně. Mezi jednotlivé tóny hlavní melodie riffu, která většinou vychází z pentatoniky, jsou vloženy tzv. akordické tóny. Tyto akordické tóny jsou voleny tak, aby byly obsaženy v co možná největším počtu harmonických funkcí

tóniny. Děje se tak proto, že doprovodná kytara má větší prostor pro akordické podpoření jednohlasného riffu. (Vicha, 2014, s. 16.)

Další specifickou složkou heavy metalové hudby je harmonie. Pro metalovou hudbu je nejtypičtější hraní akordů bez tercií. Při hraní akordu tak zní pouze kvinta, která bývá doplněna oktávou. Tento jev nazýváme „powerakord“. Ne vždy však můžeme mluvit o souzvuku kvinty a oktávy, neboť se může stát, že powerakordy jsou doplňovány i jiným intervalem. Velice často se jedná o zmenšenou kvintu. Heavy metalová harmonie je tvořena převážně z hlavních harmonických funkcí v diatonické stupnici. Stejně tak je tomu i u hard rocku<sup>24</sup>. Jednoduchost v harmonii je účelná. Složitější harmonie by v metalové hudbě zdaleka nemohly tak vyniknout, díky zkreslenému a hutnému zvuku kytar. Typickým příkladem heavy metalového harmonického postupu je **I.**, **VI.** a **VII.** stupeň v aiolské mollové stupnici. Tento harmonický postup je spojován především s kapelou **Iron Maiden** a jejich písní *Afraid To Shoot Strangers* a **Judas Priest** s písní *Breaking The Law*<sup>25</sup>. (Vicha, 2014, s. 16)

Mezi další harmonicky jednoduché postupy, které jsou v heavy metalu využívány (ale i napříč populární hudbou) patří sled **I.**, **VI.**, **III.** a **VII.** stupně v aiolské moll. Jako příklad si můžeme uvést píseň *Numb* od americké kapely **Linkin Park**<sup>26</sup>. Stejně harmonické postupy se velice často objevují i v hard rockové hudbě. (Vicha, 2014, s. 17)

Podstatnou součástí heavy metalové hudby je rytmika. Vedle bicí soupravy se uplatňuje i basová kytara. Ta slouží velice často, jako rytmicko-melodický nástroj, neboť mnohdy kopíruje rytmus bicí soupravy. Do jisté míry takto může fungovat i elektrická kytara. Při hře na elektrickou kytaru hráči využívají tlumení strun. Celý jev probíhá tak, že ruka, která drží trsátko, zároveň tlumí hrané struny. Celý proces se nazývá „**Palm muting**“ (**PM**). Zatlumené hodnoty nám tvoří lehké doby<sup>27</sup>. Naopak otevřený zvuk akordu nám dělá dobu těžkou. Kombinace těchto způsobů hraní dovoluje interpretovi rytmizovat dle potřeby. Kytara tak může hrát stejný rytmus jako bicí souprava, včetně těžkých a lehkých dob. (Votava, 2013, s. 6)

Takto popsaným způsobem jsou v metalové hudbě tvořeny základní rytmy, které se objevují napříč metalovým žánrem. Jeden ze stěžejních rytmů, který se v metalové hudbě

---

<sup>24</sup> Typickými představiteli tvorby písní z hlavních harmonických funkcí jsou australští hard rockoví AC/DC.

<sup>25</sup> Judas Priest – Breaking The Law. 24.11.2009. In: *Youtube* [online]. [cit. 2016-04-30]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=L397TWLwrUU>. Kanál uživatele JudasPriestVEVO.

<sup>26</sup> Numb (Official Video) – Linkin Park. 4.3.2007. In: *Youtube* [online]. [cit. 2016-04-30]. Dostupné z: [https://www.youtube.com/watch?v=kXYiU\\_JCYtU](https://www.youtube.com/watch?v=kXYiU_JCYtU). Kanál uživatele Linkin Park.

<sup>27</sup> Stejný způsob hry na elektrickou kytaru se využívá i v hard rockové hudbě.

objevuje, můžeme vyjádřit schematickým zápisem 3 – 3 – 2. Tyto číslice vyjadřují osminové hodnoty čtyř čtvrtového taktu. Přízvuky v tomto rytmu jsou na první, čtvrtou a sedmou osminové hodnoty. Druhá, třetí, pátá, šestá a osmá osminová hodnota je bez akcentace. Číslice tak označuje skupinu osminových hodnot, kde je vždy na první ze skupiny not kladen důraz. Tímto způsobem jsme schopni schematicky zapsat nejfrekventovanější metalové rytmy. Schéma těchto rytmů jsou následující: 3 – 3 – 3 – 3 – 2 – 2 nebo 2 – 3 – 3 – 3 – 3 – 2.

Nástrojové obsazení v metalové hudbě je u většiny kapel následující: sólová kytara, doprovodná kytara, baskytara, bicí. Samozřejmě se toto obsazení může měnit podle potřeb interpreta.

### 1.2.3.1 Problematika metalových podžánrů

Metalové subžánry jsou z hlediska hudební charakteristiky velice problematicky uchopitelné. V dnešní době jich existuje celá řada. Seběmenší odklon od základní charakteristiky heavy metalové hudby k jinému hudebnímu směru může být definován jako nová odnož.

Při výkladu heavy metalových podžánrů v hodinách HV je dobré zmínit alespoň pár základních směrů, ze kterých posléze vznikaly a vznikají další odnože. Mezi využitelné subžánry pro výklad v hodinách HV můžeme zařadit: **trash metal**, **death metal**, **black metal** a **speed metal**. Jedná se však spíše o doplňkové informace k probíranému celku heavy metal.

Jeden z nejdůležitějších metalových subžánrů je **trash metal**. Z hudebního hlediska se jedná o tvrdší podobu heavy metalu. Elektrické kytary jsou více zkresleny, rytmika je důraznější a komplikovanější. Mezi hlavní představitele trash metalu patří skupiny **Metallica** a **Slayer**. Z této tvrdší a agresivnější odnože se vyvinuly nejextrémnější podoby heavy metalu – **black metal** a **death metal**.

**Black metal** je charakteristický zejména pro způsob zpěvu. Namísto čisté vokální linky je v tomto stylu využíváno ječení a vřeštění. Takovouto formu zpěvu nazýváme **growling** a **scream**. Důležitým znakem v této hudbě je užití tzv. „blat beatu“.

Jedná se o zvláštní techniku bubnování, při které rychlé hodnoty – šestnáctiny, bývají hrané rytmickým bubnem, basovým bubnem a hi-hatkou naráz.<sup>28</sup>

---

<sup>28</sup> VÍCHA, Petr. *Současná metalová scéna ve Skandinávii*. Plzeň, 2014. Bakalářská práce (Bc.). Západočeská univerzita v Plzni, Fakulta pedagogická. Vedoucí práce Tomáš Kuhn.



Na black metalový způsob hraní do určité míry navázaly i další podžánry, mezi ně patří například **folk metal**, **viking metal**, **pagan metal**. Všechny tři zmiňované podžánry jsou spojovány s pohanskou tematikou.

**Death metal** je hudebně nejbliže trash metalu. Liší se však zpěvním projevem, neboť zpěváci využívají growling.

Z trash metalu se také vyvinul rychlý melodický styl zvaný **speed metal**. Jde o harmonicky jednodušší metal, ve kterém zpěváci mají přeexponovaný vokální projev. Velice často se v tomto subžánru využívá kláves. Podstatnou součástí každé písně bývají kytarová, popřípadě klávesová sóla, která jsou hrána ve velmi vysokém tempu.

Metalových subžánrů je celá řada a vzájemně i mezi podžánry dochází k fúzím. Z hlediska školní praxe je však lépe uvádět pouze pár základní směrů, aby žáci měli představu o rozmanitosti tohoto žánru.

## 2 Rocková a metalová hudba v učebnicích HV

V následující kapitole se budeme zabývat rozbořem vybraných učebnic HV na druhém stupni ZŠ. Postupovat budeme od nejstarších svazků (učebnice vydané po roce 1997) k těm nejaktuálnějším. První z nich je publikace *My pozor dáme a nejen posloucháme* autora Jaroslava Herdena<sup>29</sup>. Další rozebranou učebnicí je *Populární hudba ve škole* od Jana Prchala<sup>30</sup>. Dále budeme zkoumat *Hudební výchovu pro 8. a 9. ročník ZŠ* ze sady učebnic pro druhý stupeň ZŠ Alexandrose Charalambidise a kolektivu<sup>31</sup>. Z uvedeného souboru čtyř učebnic vybíráme pouze tyto dva díly z celé sady, neboť jsou nosné pro zvolené téma vybraných oblastí nonartificiální hudby. V poslední řadě budeme zkoumat vícedílný interaktivní set učebnic HV Jakuba Šedivého a Lucie Rohlíkové<sup>32</sup>. Z tohoto setu byla vydána a uvedena do praxe škol zatím pouze *Hudební výchova pro 6. a 7. ročník ZŠ* a odpovídající ročníky víceletých gymnázií. Společně se zmíněnými publikacemi rozebereme i jejich metodické příručky.

---

<sup>29</sup> HERDEN, Jaroslav. *My pozor dáme a nejen posloucháme: posloucháme hudbu se žáky 2. stupně ZŠ a nižších ročníků osmiletých gymnázií*. Praha: Scientia, pedagogické nakladatelství, 1997. Učebnice pro základní školy (Scientia). ISBN 80-7183-087-9.

HERDEN, Jaroslav. *Hudba jako řeč: o poslechu ve škole i doma : metodické poznámky k učebnicím 1. My pozor dáme a posloucháme, 2. My pozor dáme a (nejen) posloucháme*. 1. vyd. Praha: Scientia, 1998. ISBN 80-7183-126-3.

<sup>30</sup> PRCHAL, Jan. *Populární hudba ve škole*. Praha: Muzikservis, ©1998. 65 s. ISBN 80-86233-00-6.

<sup>31</sup> CHARALAMBIDIS, Alexandros. *Hudební výchova pro 6. ročník základní školy*. 1. vyd. Praha: SPN - pedagogické nakladatelství, 1998, s. 122. ISBN 80-723-5052-8.

CHARALAMBIDIS, Alexandros a Dalibor MATOŠKA. *Metodická příručka k učebnici Hudební výchova pro 6. ročník základní školy*. 1. vyd. Praha: SPN - pedagogické nakladatelství, 2000, 60 s. ISBN 80-723-5114-1.

CHARALAMBIDIS, Alexandros. *Hudební výchova pro 7. ročník základní školy*. 1. vyd. Praha: SPN - pedagogické nakladatelství, 1998, 152 s. ISBN 80-723-5048-X.

CHARALAMBIDIS, Alexandros a Dalibor MATOŠKA. *Metodická příručka k učebnici Hudební výchova pro 7. ročník základní školy*. 1. vyd. Praha: SPN - pedagogické nakladatelství, 2000, 61 s. ISBN 80-723-5112-5.

CHARALAMBIDIS, Alexandros. *Hudební výchova pro 8. ročník základní školy*. 1. vyd. Praha: SPN - pedagogické nakladatelství, 1998, 152 s. ISBN 80-723-5041-2.

CHARALAMBIDIS, Alexandros a Dalibor MATOŠKA. *Metodická příručka k učebnici Hudební výchova pro 8. ročník základní školy*. 1. vyd. Praha: SPN - pedagogické nakladatelství, 1999, 70 s. ISBN 80-723-5107-9.

CHARALAMBIDIS, A., J. PILKA a Z. ČÍSAŘ. *Hudební výchova pro 9. ročník základní školy*. 1. vyd. Praha: SPN - pedagogické nakladatelství, 1998, 126 s. ISBN 80-723-5012-9.

CHARALAMBIDIS, Alexandros a Dalibor MATOŠKA. *Metodická příručka k učebnici Hudební výchova pro 9. ročník základní školy*. 1. vyd. Praha: SPN - pedagogické nakladatelství, 1999, 72 s. ISBN 80-7235-066-8.

CHARALAMBIDIS, A., J. PILKA a Z. ČÍSAŘ. *Hudební výchova pro 9. ročník základní školy*. 1. vyd. Praha: SPN - pedagogické nakladatelství, 1998, s. 11. – 15. ISBN 80-723-5012-9.

<sup>32</sup> ŠEDIVÝ, Jakub a Lucie ROHLÍKOVÁ. *Hudební výchova: učebnice pro 6.-7. ročník základních škol a odpovídající ročníky víceletých gymnázií*. 1. vyd. Plzeň: Fraus, 2013, 88s. ISBN 978-80-7238-901-8.

ŠEDIVÝ, Jakub a Lucie ROHLÍKOVÁ. *Hudební výchova: příručka učitele pro 6. a 7. ročník základních škol a odpovídající ročníky víceletých gymnázií*. 1. vyd. Plzeň, 2014, 128 s. ISBN 978-807-2389-025.

V jednotlivých podkapitolách budeme sledovat výše zmíněné učebnice a metodické příručky jednotlivě. Cílem tohoto zkoumání je vyhledat, do jaké míry se téma rockové a metalové hudby v učebnicích objevuje a v jakém kontextu, tj. prostřednictvím jakých hudebních činností jsou tato témata dětem představována. Pro rozbor citovaného materiálu učebnic je nutné si nejprve stanovit, v jakém kontextu se mohou témata rockové a metalové hudby objevit. Při stanovení těchto předpokladů vycházíme z dokumentů, jimiž se musí v současné hudební výchově řídit každá základní škola (RVP<sup>33</sup> ZŠ, Oblast Umění a kultura. Obor pro 2. stupeň, učivo spojené s vokálními činnostmi, pohybovými činnostmi, hudebně pohybovými činnostmi a instrumentálními činnostmi). Předpokládáme, že tato témata mohou být představena:

- a) v kontextu s pěveckými činnostmi, a to zpěvem či rozborem písní odpovídajícího žánrového vymezení (R&R, rock, metal),
- b) v kontextu s instrumentálními činnostmi,
- c) v kontextu s poslechovými činnostmi,
- d) a v nových učebnicích i v kontextu s hudebně pohybovými činnostmi,
- e) v kontextu s hudební teorií, naukou (poznatky využijeme při výkladu rockové a metalové hudby i jako podklad k realizaci uvedených témat v samotných hudebních činnostech):
  - ✓ v kontextu s výkladem dějin rockové a metalové hudby (od vzniku R&R až po metalové odnože, včetně významných osobností a kapel),
  - ✓ v kontextu s hudební charakteristikou (riff, melodika, harmonie).

Nejprve učebnice rozebereme po obsahové stránce. Na základě tohoto rozboru budou získané informace o uplatnění vybraných témat rockové a metalové hudby uvedeny do kategorií jednotlivých vztahových kontextů (výše uvedené předpoklady výskytu témat). Při hodnocení tak vycházíme z námi zvolených předpokladů, v jakých kontextech se rocková a metalová hudba může uplatňovat. Jednotlivé hodnotící kapitoly uzavírají přehledné tabulky se shrnujícími informacemi i komentáři k nim.

---

<sup>33</sup> *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání*. [online]. Praha: Výzkumný ústav pedagogický v Praze, 2016 [cit. 2016-05-02]. Dostupné z WWW:<[http://www.nuv.cz/uploads/RVP\\_ZV\\_2016.pdf](http://www.nuv.cz/uploads/RVP_ZV_2016.pdf)>

## 2.1 My pozor dáme a nejen posloucháme, Jaroslav Herden a její příslušná metodická příručka

Tato publikace je určena pro žáky druhého stupně ZŠ a nižších ročníků osmiletých gymnázií. Navazuje na první díl s názvem *My pozor dáme a posloucháme*, který je určen prvnímu stupni ZŠ. Jedná se o alternativní učebnici, která se zaměřuje především na poslech. Součástí publikace jsou dvě kazety, na kterých jsou zaznamenány poslechové ukázky. Učebnice je koncipovaná tak, že žáci zejména aktivní prací při poslechu vybraných skladeb rozvíjejí své hudební schopnosti a dovednosti<sup>34</sup>. Ke každému poslechu se váže řada hudebních aktivit. Hojně využívanou aktivitou je především práce s partiturou. Učebnice také obsahuje životopisy skladatelů, jejichž vybrané skladby jsou zařazeny do poslechu.

Publikace obsahuje celkem šest kapitol. Každá z nich má své specifické body. Všechny kapitoly jsou řazeny za sebou tak, aby se hudební schopnosti a dovednosti žáků progresivně rozvíjely.

První kapitola nese název *Hudba kolem nás*<sup>35</sup>. V této části se všechny poslechy zaměřují na stejnou tematiku – počasí. Vybrané ukázky jsou určeny k tomu, aby si žák uvědomil výrazové prostředky hudby (vysoko – hluboko, rychle – pomalu, silně – slabě apod.). Kapitola je zakončena poslechovým testem, který shrnuje nabitě poznatky.

Následuje kapitola druhá s názvem *Co slyšíš, když posloucháš?*<sup>36</sup>. V ní se žák učí porozumět hudebnímu sdělení. Pracuje se s melodií. Skrze poslechy a hudební aktivity si vštěpuje další pojem, kterým je barva tónu. Zbytek kapitoly žák hledá nejběžnější principy (obecně platná pravidla) uspořádání hudebních myšlenek.<sup>37</sup>

Třetí kapitola *Pořádek v diskotéce*<sup>38</sup> nám rozděluje hudbu do několika druhů a žánrů. V učebnici jsou rozděleny takto: Není pochod jako pochod<sup>39</sup>, Folklórní inspirace<sup>40</sup>, Domácí

---

<sup>34</sup> Mezi ně patří rozvoj hudebního sluchu, rytmického a tonálního citění, rozvoj hudebně intelektových schopností atd.

<sup>35</sup> HERDEN, Jaroslav. *My pozor dáme a nejen posloucháme: posloucháme hudbu se žáky 2. stupně ZŠ a nižších ročníků osmiletých gymnázií*. Praha: Scientia, pedagogické nakladatelství, 1997. Učebnice pro základní školy (Scientia). s. 7 – 18. ISBN 80-7183-087-9.

<sup>36</sup> Tamtéž, s. 19 – 42.

<sup>37</sup> HERDEN, Jaroslav. *Hudba jako řeč: o poslechu ve škole i doma: metodické poznámky k učebnicím 1. My pozor dáme a posloucháme, 2. My pozor dáme a (nejen) posloucháme*. 1. vyd. Praha: Scientia, 1998. s.38. ISBN 80-7183-126-3.

<sup>38</sup> HERDEN, Jaroslav. *My pozor dáme a nejen posloucháme: posloucháme hudbu se žáky 2. stupně ZŠ a nižších ročníků osmiletých gymnázií*. Praha: Scientia, pedagogické nakladatelství, 1997. s.43 – 97. Učebnice pro základní školy (Scientia). ISBN 80-7183-087-9.

<sup>39</sup> Tamtéž, s. 43 – 53.

<sup>40</sup> Tamtéž, s. 55 – 58.

muzicírování<sup>41</sup>, Hudba pro orchestr<sup>42</sup>, Hudba pro hlasivky<sup>43</sup>, Hudba na jevišti<sup>44</sup>. Autor se v této kapitole snaží o to, aby si žáci uvědomili, že určité hudební žánry jsou vázány na určitá hudební prostředí. Hudebním prostředím se myslí průvody, tancovačky, salony, divadla apod. Zdůrazňuje, že každé prostředí má své zvláštní nástrojové a hlasové obsazení. V závěru třetí kapitoly se autor zaměřil na krátké opakování, ve kterém žák pracuje s podobnostmi skladeb, variačním principem apod.

*Procházka staletím*<sup>45</sup> je název čtvrté kapitoly. V této rozsáhlejší kapitole autor propojuje poslechy a aktivity s dějinami hudby. Všechna hudební období jsou samozřejmě řazena chronologicky. Autor postupuje od renesance až po dvacáté století. Tato kapitola také usiluje o propojení mezipředmětových vztahů, neboť jsou v učebnici vyobrazeny stavební slohy<sup>46</sup> a obrazy slavných malířů včetně jejich krátkého představení.

Pátá kapitola nese název *Hudební čítanka*<sup>47</sup>. Jedná se o soubor několika vyňatých textů, které se vážou na některé<sup>48</sup> poslechové ukázky v učebnici. Slouží tak jako motivace i jako uvědomění si podstaty skladby.

Závěrečná kapitola *Dějiny hudby v příkladech*<sup>49</sup> je soubor dvaceti skladeb představených formou partitur. Jak už název kapitoly napovídá, jde o skladby napříč hudebními dějinami. Tyto partitury jsou určeny školním sborům a kapelám. Ve většině případů je autorem partitur sám Jaroslav Herden.

### **2.1.1 Rocková a metalová hudba v učebnici *My pozor dáme a nejen posloucháme* a její příslušné metodické příručky**

V těchto publikacích je rocková a potažmo metalová hudba zmíněna pouze okrajově. Autor však neopomenul ani oblast nonartifciální hudby. Ve třetí kapitole, konkrétně pak v sekci Hudba pro hlasivky<sup>50</sup>, se objevuje rocková hudba v souvislosti s notovým zápisem skladby *Yesterday* od **The Beatles**. Skupina se objevuje i na poslechové ukázce<sup>51</sup>. Konkrétně pak ve čtvrté kapitole, kde jsou **The Beatles** zmiňovány v souvislosti s osobností Ludwiga

---

<sup>41</sup> Tamtéž, s. 59 – 66.

<sup>42</sup> Tamtéž, s. 67 – 77.

<sup>43</sup> Tamtéž, s. 78 – 83.

<sup>44</sup> Tamtéž, s. 84 – 95.

<sup>45</sup> Tamtéž, s. 98 – 147.

<sup>46</sup> Tamtéž, s. 98 – 99.

<sup>47</sup> Tamtéž, s. 148 – 171.

<sup>48</sup> Například: vyňatý text z knihy Františka Kožíka *Po zarostlém chodníčku* na straně 156 je určen k poslechové ukázce se skladbou od Leoše Janáčka (*Kazeta Č. 1, Strana A, ukázka č. 12 Leoš Janáček – Po zarostlém chodníčku*)

<sup>49</sup> Tamtéž, s. 172 – 201.

<sup>50</sup> Tamtéž, s. 78 – 83.

<sup>51</sup> *Kazeta Č. 2, Strana B, ukázka č. 39. a) The Beatles – skladba Because.*

van Beethovena. Autoři zde popisují, že Beethovenovo sonáta Sonata quasi una fantasia, op. 27, č. 2, Mesíční, 1. Adagio sostenuto se stala inspirací pro **The Beatles** a jejich skladbu *Because*. V závěrečné kapitole je umístěna partitura *I Will* od již zmiňované formace. Osobnost, kterou můžeme dát do souvislosti s rockovou hudbou a která se objevuje v učebnici, je Andrew Lloyd Webber (Srov, kap. 1, str. x). Ve čtvrté kapitole je o tomto autorovi uvedeno více podrobností. Zároveň se nám prezentuje v poslechové ukázce skladbou *Could We Start Again Please* z muzikálu Jesus Christ Superstar. Ukázka je českou verzí zmiňované písně, která má v učebnici otištěný i text<sup>52</sup>. Skladba se objevuje i ve formě partitury v závěrečné kapitole<sup>53</sup>. Dalším rockovým interpretem, který se objevuje v učebnici, je anglická formace **Led Zeppelin**. Poslechovou ukázkou skladby *Stairway To Heaven*<sup>54</sup> najdeme ve čtvrté kapitole. Píseň je zaznamenaná i v partituře v závěrečné kapitole. Učebnice nabízí širokou škálu rytmických cvičení, která nám mohou sloužit jako inspirace pro výuku námi sledovaného žánru.

V metodické příručce nejsou uvedeny už žádné rozšiřující informace k výše jmenovaným tématům z oblasti nonartificiální hudby<sup>55</sup>.

Přehled o tom, v jakém předpokládaném kontextu se sledovaná témata v učebnici a příslušné metodické příručce vyskytují, přináší následná tabulka.

*Tabulka č. 3: Rocková a metalová hudba v učebnici My pozor dáme a nejen posloucháme a její příslušné metodické příručce*

Předpoklad výskytu témat v učebnici <i>My pozor dáme a nejen posloucháme</i> a její příslušné metodické příručce:	Uplatnění rockové a metalové hudby v učebnici <i>My pozor dáme a nejen posloucháme</i> :	Uplatnění rockové a metalové hudby v metodické příručce ke knize <i>My pozor dáme a nejen posloucháme</i> :
	Výskyt:	Výskyt:
Pěvecké činnosti:	ano	ne
Poslechové činnosti:	ano	ano

<sup>52</sup> HERDEN, Jaroslav. *My pozor dáme a nejen posloucháme: posloucháme hudbu se žáky 2. stupně ZŠ a nižších ročníků osmiletých gymnázií*. Praha: Scientia, pedagogické nakladatelství, 1997. Učebnice pro základní školy (Scientia). s. 141. ISBN 80-7183-087-9.

<sup>53</sup> Tamtéž, s. 198.

<sup>54</sup> Kazeta Č. 2, Strana B, ukázka č. 46. a) Led Zeppelin – Stairway To Heaven.

<sup>55</sup> Pouze The Beatles a Led Zeppelin jsou okrajově zmíněny v souvislosti s vokální hudbou nonartificiální.

Instrumentální činnosti:	ano	ne
Hudebně pohybové činnosti:	ne	ne
Hudební teorie a nauka:		
a) dějiny hudby (od vzniku R&R až po metalové odnože včetně významných osobností a kapel)	ne	ne
b) hudební charakteristika (riff, melodika, harmonie)	ne	ne

Na základě údajů uvedených v této tabulce můžeme usoudit, že s daným žánrem se více snaží pracovat učebnice, než metodická příručka. Více se zaměřuje na umělé hudbu. Vzhledem k tomu, že se nejedná o klasickou učebnici, ale o jakousi alternativní publikaci, dá se do výuky rockové a metalové hudby zařadit jako pomocná, to znamená její vybraná témata, se kterými bude posléze pracováno. Velkým pozitivem jsou partitury na konci učebnice, se kterými se dá dlouhodobě cíleně pracovat. Dějinná linie vývoje těchto sledovaných žánrů zde chybí, ale pokud budeme s učebnicí zacházet jako s doplňkovou, je publikace pro toto téma bezesporu nosná.

## 2.2 Populární hudba ve škole, Jan Prchal

Tato publikace je pro naše hodnotící účely stěžejní. Celá učebnice se totiž zabývá výlučně nonartifciální hudbou. K této učebnici není k dispozici metodická příručka. Jedná se o dějinný výklad nonartifciální hudby ve dvacátém století. Kniha se skládá z osmi kapitol. Na začátku každé kapitoly autor uvádí jeden až dva citáty, které zřejmě slouží jako motivace k dalšímu textu.

V první kapitole *Předmluva nejen pro učitele*<sup>56</sup> autor zmiňuje, že populární hudba byla v hodinách HV v dřívějších dobách tabu (vydáno 1998). Poté autor vysvětluje, že populární hudbu budou žáci v hodinách HV především poslouchat. Z toho důvodu popisuje, jakým způsobem mohou lidé k poslechu populárních písní přistupovat. Uvádí, že nejde jen

<sup>56</sup> PRCHAL, Jan. *Populární hudba ve škole*. Praha: Muzikservis, ©1998. 3. – 4. s. ISBN 80-86233-00-6.

o zábavu, ale také o nějaké sdělení. Je tedy třeba nahrávkám porozumět. Žáci tedy budou společně s učitelem skladby analyzovat. Poté shrnuje, že při poslechu budou žáci srovnávat. Dále žáky v úvodním textu motivuje ke zpěvu populárních písní a instrumentaci.

V druhé kapitole *Pro pořádek aneb co najdeme v encyklopediích*<sup>57</sup> najdeme základní rozdělení umělé a neumělé hudby. O umělé hudbě je zde pouze zmínka, že se jedná o hudbu vážnou, klasickou a uměleckou. Neumělé hudba je zde rozřazena do třech základních odvětví. Jedná se o hudební folklór, společenský zpěv a populární hudba.

Ve třetí kapitole *Úvaha na úvod*<sup>58</sup> je čtenářům sděleno, že se budeme zabývat vývojem populární hudby 20. století. Na konci kapitoly je k dispozici tabulka, ve které autor porovnává rozdílnosti v hudbě umělé a neumělé.

Následuje stěžejní kapitola celé učebnice *Co neodnesl čas*<sup>59</sup>. Zde autor v několika podkapitolách popisuje vývoj neumělé hudby od tzv. přípravného období<sup>60</sup> až po 80. a 90. léta. Nejprve je rozebírána problematika vývoje neumělé hudby ve světě. Poté se autor věnuje vývoji této hudby u nás. V první podkapitole *Přípravné období*<sup>61</sup> se autor zabývá vývojem neumělé hudby do 1. světové války. Řeč je zejména o spirituálech a pracovních písních, dále pak o minstrelských představeních a neworleánském jazzu.

*20. léta*<sup>62</sup> se věnují především jazzové éře. Popsány jsou okolnosti, které vedly k popularizaci jazzové hudby. Především šlo o veliký zájem o tanec, nové technické vynálezy jako mikrofón. Dále autor popisuje počátky vzniku C&W. V textu se samozřejmě objevují stěžejní představitelé tohoto období. V oblasti jazzové a populární hudby je zmíněn například Paul Whiteman<sup>63</sup>. V Čechách se veliké oblibě těšila hlavně trampská píseň. Velice populární byly i kabarety Karla Hašlera<sup>64</sup> nebo taneční orchestr Melody Makers R. A. Dvorského<sup>65</sup>.

*30. léta*<sup>66</sup> je název další podkapitoly. Autor popisuje období swingu. Jmenuje hlavní představitele tohoto jazzového odvětví. Vysvětluje, že i swingové prvky hudby pronikaly do C&W. Dále autor píše o českých představitelích swingového období. Jedná se o Jaroslava Ježka a E. F. Buriana<sup>67</sup>.

---

<sup>57</sup> PRCHAL, Jan. *Populární hudba ve škole*. Praha: Muzikservis, ©1998. 5. s. ISBN 80-86233-00-6.

<sup>58</sup> Tamtéž, s. 6. – 8.

<sup>59</sup> Tamtéž, s. 9 – 18.

<sup>60</sup> Jedná se o název podkapitoly: *Přípravné období*.

<sup>61</sup> Tamtéž, s. 10.

<sup>62</sup> Tamtéž, s. 11.

<sup>63</sup> Paul Whiteman (1890 - 1967) – americký hudebník. Hlavní představitel symfonického jazzu.

<sup>64</sup> Karel Hašler (1879 - 1941) – český písničkář, skladatel, spisovatel, dramatik.

<sup>65</sup> R. A. Dvorský (1899 - 1966) – Rudolf Antonín Dvorský byl český zpěvák skladatel a kabaretiér.

<sup>66</sup> Tamtéž, s. 12.

<sup>67</sup> E. F. Burian (1904-1959) – český skladatel, hudebník, režisér.



40. léta<sup>68</sup> je podkapitola, ve které se autor zmiňuje především o kultu pěveckých hvězd, významných osobnostech swingové hudby a rozvoji C&W a R&B. Žáci se také mohou setkat s novým pojmem bebop<sup>69</sup>. V Čechách to byly především swingové orchestry, které vládly populární hudbě.

50. léta<sup>70</sup> se zabývají především érou R&R. Dále autor zmiňuje nové hudební směry, které se vyvinuly z C&W (rockabilly) a jazzu (cool jazz, hard bop). V Čechách měla hlavní slovo budovatelská píseň, jelikož tehdejší komunistická strana, která byla u moci, přerušila přirozený vývoj populární hudby u nás.

60. léta<sup>71</sup> je podkapitola, ve které se autor podrobněji věnuje i českým interpretům (Jiří Suchý, Jiří Šlitr, Karel Gott, Petr Novák, skupina Olympic, skupina Matadors). Nejprve však opět popisuje vývoj nonartificiální hudby na světové scéně. Hlavní pojmy a tučně zvýrazněné styly jsou twist, west coast, soul, hard rock, hnutí hippies, folk music, protest song a underground. V jazzové oblasti se jedná o free jazz, jazzrock a fusion music.

70.léta<sup>72</sup> je podkapitola, ve které se autor věnuje především představitelům rockové hudby a její diferenciaci. Mezi další styly, kterými se zabývá, jsou reggae, disco, nebo fusion music. Dále opět autor navazuje na situaci u nás. Vysvětluje okolnosti, které vedly k úpadku populární hudby. Poté však autor jmenuje skupiny a interprety, kteří v této době tvořili kvalitní hudbu (Vladimír Mišík, formace Progress, Hana Hegerrová, Marie Rottrová atd.).

80. a 90.<sup>73</sup> léta jsou závěrečnou podkapitolou celku *Co neodnesl čas*. Autor zde opět sleduje další vývoj jmenovaných hudebních žánrů. Heavy metal se v tomto období značně štěpí na několikero odnoží. Autor v textu zmiňuje další hudební žánry, které v osmdesátých a devadesátých letech vznikaly. Jedná se především o house music, world music nebo hip hop. Na tuzemské scéně se dostává po listopadu 1989 do popředí především rock a folk. Autor také uvádí tehdejší interprety (Lucie Bílá, Lucie, Buty).

Následuje kapitola *Slyšte je pilně a neomylně – rozjímejte!*<sup>74</sup> s podtitulem *Informace k nahrávkám*. Jak už je z podtitulu patrné, kapitola se zaměřuje na informace o interpretech, jejichž hudební ukázky jsou k dispozici na dvou audio kazetách, které jsou součástí učebnice. U každé ukázky je uvedené číslo skladby, název skladby, jméno a životopis interpreta.

---

<sup>68</sup> Tamtéž, s. 12 – 13.

<sup>69</sup> Bebop – jazzový styl, který vznikl na počátku 40. let 19. století.

<sup>70</sup> Tamtéž, s. 13 – 14.

<sup>71</sup> Tamtéž, s. 14 – 15.

<sup>72</sup> Tamtéž, s. 15 – 17.

<sup>73</sup> Tamtéž, s. 17 – 18.

<sup>74</sup> Tamtéž, s. 19 – 50.

Název další kapitoly souvisí i s obsahem. Jedná se o kapitolu *Pojmy*<sup>75</sup>. Najdeme zde abecedně seřazené pojmy, které souvisí s historií nonartificiální hudby. Převážně se jedná o definici hudebních žánrů. Najdeme zde však i pojmy jako Grammy, hit, nebo hitparáda.

V předposlední kapitole *Kdo hledá, ten najde*<sup>76</sup> je na jedné stránce uvedený přehledný seznam použité a doporučené literatury.

Závěrečná kapitola Přehled vývoje je zároveň přehlednou tabulkou, ve které jsou shrnuty stěžejní žánry nonartificiální hudby od přípravného období (19. století) až po devadesátá léta dvacátého století.

### 2.2.1 Rocková a metalová hudba v učebnici Populární hudba ve škole

Vzhledem k tomu, že se učebnice věnuje vývoji nonartificiální hudby ve dvacátém století, je samozřejmé, že rocková a metalová hudba nezůstanou opomenuty. První zmínka o rockové hudbě, respektive o R&R je v podkapitole *50. léta*<sup>77</sup>. Zde jsou uvedeny hlavní osobnosti rokenrolové éry. Dále samozřejmě autor v učebnici popisuje další desetiletí. Jmenování jsou interpreti **Rolling Stones, Animals, Yardbirds, Jimmi Hendrix, Cream a Frank Zappa**. Z českých interpretů jsou nejdůležitější **Blue Effect, Mefisto, Miki Volek, Vladimír Mišík, Michal Prokop a Framus Five**.

Stejným způsobem autor pracuje až do konce devadesátých let. V sedmdesátých letech vévodí hard rock a především **Led Zeppelin a Deep Purple**. Autor také zmiňuje nové rockové směry, jako je **art rock, progresivní rock punk a nová vlna**. Nalezneme zde i první zmínku o **heavy metalu**. Z českých interpretů si autor vybírá **Progress Organization** nebo **Plastic People Of The Universe**. V souvislosti s osmdesátými léty autor zmiňuje další rockové odnože. Zejména pak **hardcore**. Zmiňuje, že heavy metal s sebou postupem času přinesl celou řadu odnoží. Pokračuje popisem stylu **grunge a neorockem**. Z řad českých rockových interpretů jsou zmíněny **Lucie, Buty, Výběr**. U poslední jmenované kapely se autor zmiňuje i o společném koncertu s **Frankem Zappou**.

Další velice podstatnou složkou jsou životopisy kapel a interpretů, které jsou uvedeny v kapitole *Slyšte je pilně a neomylně*<sup>78</sup>. Důležitou kapitolou jsou *Pojmy*<sup>79</sup>. Převážnou měrou se kapitola zabývá popisem jednotlivých žánrů. V těchto žánrech

---

<sup>75</sup> Tamtéž, s. 51 – 63.

<sup>76</sup> Tamtéž, s. 64.

<sup>77</sup> Tamtéž, s. 13. – 14.

<sup>78</sup> Tamtéž, s. 19. – 50.

<sup>79</sup> Tamtéž, s. 51. – 63.

je postihnuta základní hudební charakteristika. Nástrojové obsazení, případné další odnože a hlavní představitelé.

*Tabulka č. 4: Rocková a metalová hudba v učebnici Populární hudba ve škole*

Předpoklad výskytu témat v učebnici <i>Populární hudba ve škole:</i>	Uplatnění rockové a metalové hudby v učebnici <i>Populární hudba ve škole:</i>
	Výskyt:
Pěvecké činnosti:	ne
Poslechové činnosti:	ano
Instrumentální činnosti:	ne
Hudebně pohybové činnosti:	ne
Hudební teorie a nauka:	
a) dějiny hudby (od vzniku R&R až po metalové odnože včetně významných osobností a kapel)	ano
b) hudební charakteristika (riff, melodika, harmonie)	ano

Jak již bylo při rozebírání obsahové stránky patrné, učebnice se zabývá výlučně dějinami populární hudby. Z tabulky dále můžeme vyčíst, že součástí učebnice jsou i poslechové činnosti. Z celkového počtu osmdesáti šesti ukázek, je dvacet osm rockových a metalových. Zahrnuti jsou jak světoví tak domácí interpreti. Co se týče kolony dějiny hudby, zde můžeme konstatovat, že výskyt v této publikaci je obsažen plnou měrou. Jsou zde uváděny zásadní osobnosti od nástupu R&R až po metal. Autor neopomenul ani některé metalové odnože (black metal, speed metal, trash metal a death metal), které zmiňujeme výše. V učebnici najdeme i charakteristiky rockových a metalových žánrů, je zde uváděna i definice riffu. Z těchto důvodů je třeba konstatovat, že výskyt posledního bodu tabulky je značný a velice rozsáhlý. Učebnice nedává možnost pro uplatnění rockové a metalové hudby v pěveckých činnostech, instrumentálních činnostech a hudebně pohybových činnostech. Vzhledem ke konceptu této publikace však tyto kontexty nejsou to, co bychom primárně od publikace očekávali. Naopak u zbylých kontextů se autorovi poměrně stručnou a přehlednou formou podařilo obsah naplnit.

## 2.3 Učebnice HV pro 8. ročník Alexandrose Charalambidise a kolektivu a její příslušná metodická příručka

Jak už bylo v úvodu kapitoly zmíněno, jedná se o publikaci ze čtyřdílné sady učebnic pro druhý stupeň ZŠ. Volně navazuje na řadu pro první stupeň. Učebnice tvoří tři základní části, které jsou řazeny střídavě. Jedná se o dějiny světové hudby, dějiny světové populární hudby a hudební nauku. Publikaci tvoří sedmnáct kapitol. Do těchto kapitol je začleněno celkem čtyřicet písní určených ke zpěvu, které korespondují s danými tématy. Součástí kapitol je také řada hudebních činností, které jsou zaneseny v metodické příručce. K učebnici náleží i kompaktní disk s ukázkami poslechových skladeb, o kterých se v publikaci hovoří.

Metodická příručka slouží ke strukturování hodiny, podává návod jak nacvičit některé písně, a jak už bylo výše řečeno, nabízí řadu hudebních činností.

První kapitola nese název *Co je umělé a neumělé hudba*<sup>80</sup>. Už z názvu je patrné, že autoři se v této části zaměřili na vymezení pojmů umělé a neumělé. Rozdíl si mají žáci uvědomit skrze poslech a zpěv vybraných písní.

V druhé kapitole se žáci seznamují s dějinami hudby od pravěku do starověku. Tato část nese název *Letem hudebními dějinami: Původ hudby, pravěk a starověk*<sup>81</sup>.

*USA jako kolébka jazzu a moderní populární hudby (přípravné období – jazz)*<sup>82</sup> je první rozsáhlejší kapitolou. Žák se seznamuje s důležitými hudebními pojmy, které souvisí s africkou lidovou hudbou. Jedná se především o polyrytmus<sup>83</sup> a riff. Jmenovány jsou tu i jazzové předstupy, zejména pak blues, ragtime a Minstrelské představení. Přes tyto pojmy se autoři dostanou už k prvním jazzovým stylům.

Čtvrtá kapitola *Stupnice, tónina, modální stupnice*<sup>84</sup> je první pasáží o hudební teorii. Žáci si zopakují dosud známé poznatky o církevních stupnicích, které probírali v předešlých ročnících a rozšíří je o modální.

*Letem hudebními dějinami: Středověk – gotika*<sup>85</sup> je název pro umělé hudbu středověku. Autoři se v této části zabývají Gregoriánským chorálem a vícehlasem.

Šestá kapitola je doménou především swingu ve třicátých a čtyřicátých letech. Kapitola se nazývá *USA jako kolébka jazzu a moderní populární hudby (30. a 40. léta*

---

<sup>80</sup> CHARALAMBIDIS, Alexandros. *Hudební výchova pro 8. ročník základní školy*. 1. vyd. Praha: SPN - pedagogické nakladatelství, 1998, 10. - 19. s. ISBN 80-723-5041-2.

<sup>81</sup> Tamtéž, s. 20 – 23.

<sup>82</sup> Tamtéž, s. 24 – 37.

<sup>83</sup> Polyrytmus – více rytmických pásem, která jsou vůči sobě posunutá a zaznívají současně.

<sup>84</sup> Tamtéž, s. 38 – 39.

<sup>85</sup> Tamtéž, s. 41 – 47.

aneb swing a nejen on)<sup>86</sup>. Žáci se blíže seznamují s důležitými představiteli swingové hudby a rozšiřují si znalosti o hudební pojmy. Především jde o off beat<sup>87</sup> a walking bass<sup>88</sup>.

Následující kapitola pokračuje výkladem umělé hudby a nese název *Letem hudebními dějinami: Renesance*<sup>89</sup>. Zabývá se hlavními představiteli této éry a jejími hudebními projevy. (Fajfrlíková, 2015, s. 53)

V osmé kapitole *Za tajemstvím akordových (kytarových) značek*<sup>90</sup> se autoři opírají o znalosti žáků nabitých v předešlých ročnících. Cílem této kapitoly je, aby se žák dokázal orientovat v kytarovém (akordovém) značení písní. (Charalambidis, Matoška, 1999, s. 39)

Devátá kapitola nese název *Rock and roll a country and western v USA 50. let*<sup>91</sup>. V úvodu se žáci dozvídají o C&W a jeho vývojových etapách. Dále se pak autoři zabývají R&B a R&R. Jsou zde jmenovány zásadní osobnosti, které se podílely na vývoji R&R. Obširnější popis je věnován hlavnímu představiteli R&R Elvise Presleymu.

Následuje další kapitola o umělé hudbě. *Letem hudebními dějinami: Baroko*<sup>92</sup>. V předchozích ročnících se žáci učili o koncertu a fuze. Obě formy se v kapitole také objevují. Zároveň se znalost hudebních forem rozšiřuje o operu, kantátu, suitu a oratorium. Poté se autoři zaměřili na hlavní osobnosti a díla tohoto období.

Jedenáctá kapitola s názvem *Anglie jako vstupní brána moderní populární hudby do Evropy a rock 60. let*<sup>93</sup> pokračuje v linii neartificiální hudby. V úvodu kapitoly autoři žáky seznamují s centrem moderní populární hudby – Anglií. Kapitola se zaměřuje především na hudbu **The Beatles** a **Rolling Stones**. Vedle těchto představitelů se ostatní interpreti objevují v menším měřítku. Žáci si v této kapitole mohou zaspívat známé písně od již zmiňovaných The Beatles.

Ve dvanácté kapitole *Letem hudebními dějinami: Klasicismus*<sup>94</sup> se žáci dozvídají o dalším významném období dějin umělé hudby. Podobně jako u baroka, naváže kapitola na znalosti z předchozích ročníků. Opět se autoři zaměřili na hudební formy a významné skladatele.

---

<sup>86</sup> Tamtéž, s. 48. – 53.

<sup>87</sup> Off beat – rytmické pásmo, které je posunuté vůči základnímu rytmickému pásmu.

<sup>88</sup> Walking bass je basová figura v levé ruce, obvykle obsahuje osm osmin do taktu. KUHN. Tomáš. *Stručné dějiny populární hudby a jazzu pro studenty a učitele hudební výchovy*. 1. vyd. Plzeň: Západočeská univerzita, 2011, s. 41. ISBN 978-80-261-0018-8.

<sup>89</sup> Tamtéž, s. 54 – 59.

<sup>90</sup> Tamtéž, s. 60 – 69.

<sup>91</sup> Tamtéž, s. 70 – 84.

<sup>92</sup> Tamtéž, s. 85 – 90.

<sup>93</sup> Tamtéž, s. 91 – 100.

<sup>94</sup> Tamtéž, s. 101 – 104.

V další části učebnice *Moderní hudební nástroje*<sup>95</sup> se autoři soustředují na elektrickou kytaru a klávesy. Žáci mají možnost obeznámit se s historií vzniku zmiňovaných instrumentů a dozvědět se, na jakých principech fungují.

Čtrnáctá kapitola *Letem hudebními dějinami: Romantismus*<sup>96</sup> je opět opírána o předchozí znalosti žáků. Vedle velkého výčtu autorů se kapitola zabývá i novými hudebními formami, které romantismus přinesl.

Patnáctá a sedmnáctá kapitola je tematicky provázané. Obě nesou stejný název: *Vážná (artificiální) hudba 20. století*<sup>97</sup>. V kapitolách autoři popisují dílčí styly artificiální hudby ve 20. století<sup>98</sup>. Zároveň tyto styly doplňují o významné skladatelské osobnosti.

Poslední kapitolou o nonartificiální hudbě je *70. a 80. léta v moderní populární a rockové hudbě*<sup>99</sup>. Kapitola sleduje nejdůležitější směry daného období, kterými se vydala rocková a popová hudba. První ze jmenovaných směrů rockové hudby je hard rock. Autoři stručně popisují hudební charakteristiku a hlavní představitele. Obdobným způsobem pokračují u všech stylů, které jsou zde uvedeny<sup>100</sup>.

### **2.3.1 Rocková a metalová hudba v učebnici HV pro 8. ročník Alexandrose Charalambidise a kolektivitu a její příslušné metodické příručky**

Rocková a metalová hudba je v této učebnici a její metodické příručce zmíněna ve větší míře. V předchozí podkapitole jsme si rozebrali obsah učebnice. Některé části se přímo dotýkaly našeho tématu. Pro rockovou a metalovou hudbu jsou však důležité i části, které nám pomohou s daným žánrem při výuce kvalitněji pracovat.

Jedná se o pasáže třetí kapitoly. Zde jsou poprvé zmíněny riffy<sup>101</sup>. Učebnice i metodická příručka nám definici podává. Spojení riffu s hudební aktivitou se v metodické příručce objevuje až na konci publikace v souvislosti s heavy metalem<sup>102</sup>. Další pasáží je

---

<sup>95</sup> Tamtéž, s. 105. – 109.

<sup>96</sup> Tamtéž, s. 56.

<sup>97</sup> Tamtéž, s. 113 – 122. a 136 – 146.

<sup>98</sup> Styly artificiální hudby ve dvacátém století – pozní romantismus, Impresionismus, Dodekafonie a expresionismus, Novoklasicismus, Aleatorika a Postmodernismus.

<sup>99</sup> Tamtéž, s. 123 – 135.

<sup>100</sup> Art rock, pompézní rock, pop rock, disco hudba, punk a nová vlna, nový romantismus a neorock, heavy metal, rap a hip hop a ostatní hudební styly.

<sup>101</sup> Tamtéž, s. 25.

<sup>102</sup> K této problematice je třeba podotknout, že by si žáci měli nějaký jednoduchý riff zahrát už před probíráním rockové hudby, neboť budou posléze lépe rozpoznávat znaky při poslechu daného žánru.

blues<sup>103</sup>. Tento styl je postupně rozebírán, až se autoři dostanou k akordovému schématu bluesové dvanáctky<sup>104</sup>. Ta je v kontextu s rockovou hudbou klíčová<sup>105</sup>.

Velice podstatné jsou kapitoly, které se dotýkají hudební nauky. Díky těmto kapitolám si žák osvojí hudební základy rockové a metalové hudby. V kapitole *Za tajemstvím (kytarových) akordových značek*<sup>106</sup> máme velký prostor k tomu, abychom mohli žákům vštípit základní harmonická schémata, která se využívají v rockové a metalové hudbě. V metodické příručce se pár takových schémat objevuje<sup>107</sup>.

V kapitole *Moderní hudební nástroje*<sup>108</sup> je rocková hudba zmiňována v souvislosti s nástupem elektrické kytary a kláves, jako typického instrumentáře moderní populární hudby.

Jak již bylo zmíněno výše, učebnice dává rockovou a metalovou hudbu zejména do kontextu s historickým vývojem. Rocková hudba je po historické stránce rozebrána dostatečně. Samotná historie hard rocku a heavy metalu je však v učebnici zmíněna v daleko menším měřítku, než je tomu u rocku. O hlavních metalových subžánrech se autoři nezmiňují.

Ze seznamu písní, který byl zvolen pro tuto učebnici a její metodickou příručku, pochopitelně vybíráme pro hodnocení pouze ty rockového charakteru. Z tohoto pohledu jsou využitelné pouze skladby **The Beatles**, píseň *Rokenrol pro Beethovena* od Ivana Hlase a *Dům u vycházejícího slunce*. Písně, které by odpovídaly hard rockovému nebo heavy metalovému charakteru, do učebnice nejsou bohužel zařazeny.

Poslechový kompaktní disk nabízí pouze pár písní, o které se můžeme při výuce sledovaných žánrů rockové hudby opřít. Nebýt krátkých ukázek hard rocku a heavy metalu v závěru disku, jmenované styly by nebyly postihnuty vůbec. Píseň od skupiny **Queen** *Bohemian Rhapsody* se objevuje až na závěr celé učebnice, a to ne v souvislosti s rockovou hudbou, nýbrž s vysvětlením rapsodie jako hudební formy.

---

<sup>103</sup> Tamtéž, s. 27 – 30.

<sup>104</sup> Tamtéž, s.28.

<sup>105</sup> Zde je nutné podotknout, že je dobré, když bude s bluesovou dvanáctkou průběžně pracováno. Žáci si tak lépe uvědomí kořeny rockového žánru.

<sup>106</sup> Tamtéž, s. 61 – 69.

<sup>107</sup> CHARALAMBIDIS, Alexandros a Dalibor MATOŠKA. *Metodická příručka k učebnici Hudební výchova pro 8. ročník základní školy*. 1. vyd. Praha: SPN - pedagogické nakladatelství, 1999, s. 39. ISBN 80-723-5107-9.

<sup>108</sup> CHARALAMBIDIS, Alexandros. *Hudební výchova pro 8. ročník základní školy*. 1. vyd. Praha: SPN - pedagogické nakladatelství, 1998, s. 105 – 109. ISBN 80-723-5041-2.

Tabulka č. 5: Rocková a metalová hudba v učebnici HV pro 8. ročník ZŠ a její metodické příručky Alexandrose Charalambidise a kolektivu

Předpoklad výskytu témat v učebnici HV pro 8. ročník ZŠ Alexandrose Charalambidise a kolektivu a její příslušné metodické příručky:	Uplatnění rockové a metalové hudby v učebnici HV pro 8. ročník ZŠ Alexandrose Charalambidise a kolektivu:	Uplatnění rockové a metalové hudby v metodické příručce ke knize HV pro 8. ročník ZŠ Alexandrose Charalambidise a kolektivu:
	Výskyt:	Výskyt:
Pěvecké činnosti:	ano	ano
Poslechové činnosti:	ano	ano
Instrumentální činnosti:	ne	ano
Hudebně pohybové činnosti:	ne	ne
Hudební teorie a nauka:		
a) dějiny hudby (od vzniku R&R až po metalové odnože včetně významných osobností a kapel)	ano	ano
b) hudební charakteristika (riff, melodika, harmonie)	ano	ano

Na první pohled se může zdát, že daná učebnice je naprosto ideální pro výuku rockové a metalové hudby. Je třeba však upozornit, že v některých kontextech se daný žánr objevoval velice okrajově. Konkrétně pak v kontextu s poslechovými, pěveckými a instrumentálními činnostmi. V kontextu s dějinami hudby jde o podobný případ, ačkoli ne v takovém měřítku jako u předchozích kontextů s poslechovými a instrumentálními činnostmi. Pokud by měl učitel představit rockovou a metalovou hudbu na základě materiálu, který poskytuje tato učebnice, musel by velice promýšlet, jakým způsobem bude látku prezentovat. Zároveň by si musel doplnit portfolio aktivit, poslechlů a písní tak, aby byl



daný žánr postižen maximální měrou. I přes tyto výtky je učebnice a příslušná metodická příručka pro pochopení základů tohoto žánru přijatelná.

## 2.4 Učebnice HV pro 9. ročník Alexandrose Charalambidise a kolektivu a její příslušná metodická příručka

Tato učebnice a její metodická příručka je poslední z celé sady pro ZŠ. Zaměřuje se na výklad vývoje umělé a neumělé hudby v Čechách. Je tvořena sedmnácti kapitolami. Publikace se opírá o znalosti žáků, které získali v předchozích ročnících. Hlavním cílem učebnice je, aby žáci dokázali porozumět odlišnostem v dějinách umělé a neumělé hudby v Čechách. Do učebnice jsou zařazeny písně, které korespondují s probíraným učivem. Další nedílnou součástí je kompaktní disk, na kterém jsou nahrány poslechové skladby dané látky. V závěru kapitol jsou zařazeny *Náměty na činnosti*, které podněcují tvořivost žáků.

První kapitola nese název *Letem hudebními dějinami – Počátky hudebních dějin v Čechách*<sup>109</sup>. V kapitole se autoři zabývají prvními hudebními památkami na našem území. Jedná se zejména o písně *Hospodine, pomiluj ny*, *Svatý Václave* a *Ktož jsú boží bojovníci*. Žáci mají k dispozici notace písní i poslechové ukázky, které jsou na kompaktním disku.

*Česká populární (nonartificiální) hudba*<sup>110</sup> je název další kapitoly. V úvodu autoři vymezují pojmy umělé a neumělé hudby. Poté je nastíněn vývoj populární hudby od počátku devatenáctého století až do devadesátých let dvacátého století. V kapitole se objevují písně, které doplňují výklad. Podstatnou informací z této kapitoly je, že česká populární hudba různé styly převážně kopírovala. Výjimku představoval vznik písní *Škoda lásky*<sup>111</sup> a *Cikánka*<sup>112</sup>.

Třetí kapitola *Rytmus, metrum, tempo*<sup>113</sup> je určena pro opakování a rozšíření znalostí. Nejprve se zabývá teoretickou částí a poté je na řadě část praktická, ve které si žáci vytleskají a vytřukají rytmické modely.

Následuje kapitola *Letem hudebními dějinami – Hudební renesance v Čechách*<sup>114</sup>. Obsahuje zásadní pojmy spojené s hudbou, skladatele a dějinné souvislosti té doby.

---

<sup>109</sup> CHARALAMBIDIS, A., J. PILKA a Z. CÍSAŘ. *Hudební výchova pro 9. ročník základní školy*. 1. vyd. Praha: SPN - pedagogické nakladatelství, 1998, s. 11. – 15. ISBN 80-723-5012-9.

<sup>110</sup> Tamtéž, s. 15 – 25.

<sup>111</sup> Škoda lásky – polka autora Jaromíra Vejvody.

<sup>112</sup> Cikánka – tango autora Karla Vacka.

<sup>113</sup> Tamtéž, s. 26 – 30.

<sup>114</sup> Tamtéž, s. 31 – 34.

Pátá kapitola *Jazz a swing v české hudbě*<sup>115</sup> do jisté míry navazuje na znalosti z předešlého ročníku. Uvádí významné osobnosti, které se stali průkopníky těchto stylů u nás. Zasaduje tuto dobu do dějinných souvislostí. V závěru kapitoly si žáci mají možnost zazpívat známé písně Jaroslava Ježka<sup>116</sup>.

*Letem světem dějinami – České hudební baroka*<sup>117</sup> nese název další kapitola. V začátku jsou opět objasněny dějinné souvislosti. Z předchozího ročníku jsou zopakovány zásadní pojmy, které se k baroku vážou. Poté se kapitola věnuje českým autorům, kteří tvořili v tomto období.

Následuje *Trempská píseň*<sup>118</sup>. V této části autoři objasňují příčiny vzniku písně. Zároveň jsou zmíněni zásadní interpreti tohoto odvětví. V kapitole se mimo jiné uvádí, že až třetí generace hráčů tohoto stylu přináší nové styly folk<sup>119</sup> a country and western. C&W se u nás vžilo spíše pod pojmem country hudba. Výklad je prokládán známými písněmi příslušného žánrového vymezení.

*Něco z harmonie – harmonizace (část první)*<sup>120</sup> je název osmé kapitoly. Jedná se o první ze dvou kapitol, která se věnuje harmonizaci. První část se zaměřuje na hlavní harmonické funkce. Žák si především upevní své znalosti v akordech, které využije v praxi v podobě harmonizace.

V deváté kapitole *Letem hudebními dějinami – Český hudební klasicismus*<sup>121</sup> si žáci opět zopakují pojmy, které se vážou k tomuto období. Autoři se samozřejmě zaměřili jak na umělce, kteří v období klasicismu působili u nás, tak i na hudebníky, kteří emigrovali.

Desátá kapitola nese název *50. a 60. léta – divadla malých forem*<sup>122</sup>. Autoři nejprve popisují poválečné hudební dění do nástupu komunismu. Druhá část kapitoly je zaměřena na divadlo SEMAFOR<sup>123</sup>. V souvislosti s ním jsou zmiňovány osobnosti Jiřího Šlitra<sup>124</sup> a Jiřího Suchého<sup>125</sup>. Zároveň se zde objevuje řada umělců, kteří v tomto divadle začínali. Mimo jiné i skupina **Olympic**<sup>126</sup>.

---

<sup>115</sup> Tamtéž, s. 35 – 42.

<sup>116</sup> Jaroslav Ježek (1906 - 1942) – český skladatel populární i vážné hudby. Průkopník jazzové tvorby u nás.

<sup>117</sup> Tamtéž, s. 43 – 46.

<sup>118</sup> Tamtéž, s. 47 – 50.

<sup>119</sup> Folk – původně hnutí za obrodu anglosaské písně. Dnes souhrnné označení lidové písně z různých koutů planety, protestní písně, politicky motivované a milostné.

<sup>120</sup> Tamtéž, s. 51 – 53.

<sup>121</sup> Tamtéž, s. 55 – 57.

<sup>122</sup> Tamtéž, s. 58 – 63.

<sup>123</sup> SEMAFOR – divadlo v Praze, které funguje od roku 1959. Název SEMAFOR je zkratkou slov sedm malých forem (film, poezie, jazz, loutky, tanec, výtvarné umění a hudební komedie).

<sup>124</sup> Jiří Šlitr (1924 – 1969) – český skladatel a klavírista. SMOLKA, J., 1983, s. 639.

<sup>125</sup> Jiří Suchý (1931) – český zpěvák, skladatel, herec, výtvarník a básník. SMOLKA, J., 1983, s. 621.

<sup>126</sup> Olympic – česká rocková skupina založená roku 1963.

Jedenáctá kapitola *Technika v hudbě – nahrávací technika*<sup>127</sup> se zabývá místy, kde se hudba profesionálně nahrává. Dále se autoři rozepisují o tom, jak má být každé profesionální studio vybaveno a jaké prostory jsou pro nahrávání nejlepší.

Následuje opět kapitola artificiální hudby. *Letem hudebními dějinami – Český hudební romantismus*<sup>128</sup> se zabývá hlavními skladatelskými osobnostmi, které v tomto období tvořily. Žáci tak navážou na učivo z minulého ročníku, kde se už čeští autoři okrajově objevili. Představen je zde Bedřich Smetana<sup>129</sup>, Antonín Dvořák<sup>130</sup> a Zdeněk Fibich<sup>131</sup>.

Třináctá kapitola nese název *Něco z harmonie – harmonizace (část druhá)*<sup>132</sup>. Navazuje na první část stejnojmenné kapitoly. Žáci se zde věnují už i vedlejším harmonickým funkcím. V textu se také objevují souvislosti s akordovým značením a harmonií. Dále je zde popisována transpozice.

*60. léta – big beat*<sup>133</sup> je název čtrnácté kapitoly. Tato část se zaměřuje na hlavní proud populární hudby šedesátých let u nás. Ze začátku je objasněn pojem **big beat**<sup>134</sup>. Kapitola dále uvádí základní interprety a stěžejní osobnosti dané éry. Nejzásadnější kapelou té doby byla skupina **Olympic**. Žáci mají možnost si zazpívat písně *Želva* a *Snad jsem to zavinil já*.

Patnáctá kapitola nese název *Letem světem hudebními dějinami – 20. století v české vážné (artificiální) hudbě*<sup>135</sup>. Kapitola se zabývá nejdůležitějšími skladatelskými osobnostmi v tomto období. Větší prostor je věnován Leoši Janáčkovi, Bohuslavu Martinů a Aloisi Hábovi. Z pozdější generace je uveden zejména Petr Eben.

V šestnácté kapitole *70. a 80. léta v české moderní populární hudbě*<sup>136</sup> se autoři zabývají celou řadou interpretů a skupin, které byly pro dané období zásadní. Interpreti jsou uváděni v souvislosti s hudebními žánry. Zmiňován je především rock, pop, disco, punk, art rock, reggae<sup>137</sup> a novoromantismus.

Ve stejném duchu se nese i závěrečná kapitola *90. léta – a co dál?*<sup>138</sup>. V kapitole se dozvídáme, které hudební styly k nám pronikají od počátku devadesátých let. Zmiňována je

---

<sup>127</sup> Tamtéž, s. 64 – 68.

<sup>128</sup> Tamtéž, s. 69 – 72.

<sup>129</sup> Bedřich Smetana (1824 - 1884) – významný český skladatel období romantismu.

<sup>130</sup> Antonín Dvořák (1841 - 1904) – jeden z nejvýznamnějších českých a světových skladatelů.

<sup>131</sup> Zdeněk Fibich (1850 - 1900) – významný český hudební skladatel.

<sup>132</sup> Tamtéž, s. 73 – 81.

<sup>133</sup> Tamtéž, s. 82 – 90.

<sup>134</sup> Big beat – hudební směr vznikající na přelomu padesátých a šedesátých let v Československu. Tehdejší ideologie zakazovala termín R&R, proto se vžil termín big beat.

<sup>135</sup> Tamtéž, s. 91 – 100.

<sup>136</sup> Tamtéž, s. 101 – 114.

<sup>137</sup> Reggae – druh černošské hudby se silným vlivem jamajské lidové taneční muziky.

<sup>138</sup> Tamtéž, s. 115 – 121.

zejména techno hudba<sup>139</sup>. Poté autoři více seznamují žáky s muzikálem. Dále jsou popsány ostatní styly. V závěru se objevuje polemika s mírou dobrého vkusu populární hudby v souvislosti se vznikem skupin, které jsou extrémně pravicově orientované.

#### 2.4.1 Rocková a metalová hudba v učebnici HV pro 9. ročník Alexandrose Charalambidise a kolektivu a její příslušné metodické příručky

Jak již bylo řečeno v předchozí podkapitole, učebnice a její metodická příručka je zaměřena na českou umělecko-artifickální a nonartifickální hudbu. První kapitolou, kde se rocková hudba objevuje v souvislosti s dějinnou linií, je *60. léta – big beat*<sup>140</sup>. Zde je uvedeno několik významných interpretů, kteří v šedesátých letech formovali rockovou scénu u nás. První skupinou, která je zde zmíněna, je **Sputnici**<sup>141</sup>. Dále je v kapitole větší prostor věnován osobnosti Mikiho Volka<sup>142</sup>. Poté se v textu můžeme dočíst o začátcích skupiny **Olympic**. Autoři zde jmenují členy druhé poloviny šedesátých let. Následuje ukázka jejich písně *Želva*. Dalším výrazným interpretem, který se v učebnici objevuje, je skupina **Matadors**<sup>143</sup>. U této formace je velice důležité jméno kytaristy Radima Hladíka<sup>144</sup>. V publikaci se objevuje ještě v souvislosti se založením skupiny **Blue Effect**<sup>145</sup>. Další významný interpret, který se v textu objevuje, je skupina **Mefisto**<sup>146</sup>.

Metodická příručka uvedenou kapitolu rozděluje do několika částí. První částí jsou referáty výše jmenovaných interpretů a skupin, které si mají žáci vypracovat. Druhá část se zaměřuje na výklad samotného období. Ve třetí části pak následuje nácvik vybraných písní a zpěv. Příručka k těmto písním nabízí rytmické doprovody pro kytaru.

Další kapitolou, která se více věnuje našemu tématu je *70 a 80. léta v české moderní populární hudbě*<sup>147</sup>. Na začátku kapitoly jsou zmíněny stejné skupiny, které jsme popisovali výše. V učebnici se dále píše o hard rocku. V této souvislosti je jmenován zpěvák Jiří Schelinger<sup>148</sup> a skupina **Katapult**<sup>149</sup>. Za art rock je jmenována skupina **Progress 2**. Bluesrock zde reprezentuje formace **Žlutý pes**. Následuje popis hlavních hudebních směrů a interpretů v osmdesátých letech. Formace **Jasná páka** je spojována s punkovou vlnou.

---

<sup>139</sup> Techno – elektronická taneční hudba.

<sup>140</sup> Tamtéž, s. 82 – 90.

<sup>141</sup> Sputnici – československá R&R skupina, fungující v letech 1959 – 1964.

<sup>142</sup> Miki Volek (1943 - 1996) - R&R zpěvák, kytarista a klavírista.

<sup>143</sup> Matadors - Československá rocková skupina fungující v letech 1965 – 1969.

<sup>144</sup> Radim Hladík – český rockový kytarista.

<sup>145</sup> Blue Effect – česká rocková skupina, založená roku 1968.

<sup>146</sup> Mefisto – československá big beatová skupina fungující v šedesátých letech.

<sup>147</sup> Tamtéž, s. 101 – 114.

<sup>148</sup> Jiří Schelinger (1951 - 1981) – český rockový zpěvák a skladatel.

<sup>149</sup> Katapult – plzeňská hard rocková skupina založená roku 1975.

**Pražský výběr** je v učebnici zmiňován jako představitel avantgardy, skupina v sobě snoubí několik hudebních stylů (punk, nová vlna, hard rock, jazz). Následuje pasáž, která je věnována heavy metalu. Učebnice jmenuje skupiny **Citron** a **Arakain**. V textu jsou zmíněné i dva metalové sub žánry death metal a black metal. Učebnice o nich však nijak obsírněji nemluví.

V této kapitole metodická příručka přistupuje k problematice stejným způsobem jako v předchozí námi popisované. Výklad v učebnici je prokládán několika písněmi, které korespondují s výše popsanými interprety. Příručka k nim nabízí rytmizované akordické kytarové doprovody.

Závěrečná kapitola *90. léta – a co dál?*<sup>150</sup> se nese ve stejném duchu jako předchozí, neboť na ní tematicky navazuje. Začátek je v učebnici věnován novým stylům, které ale pro rockovou hudbu nejsou podstatné. Devadesátá léta jsou v české populární hudbě spojována s muzikály. Do souvislosti s rockovou hudbou můžeme zařadit americký muzikál Jesus Christ Superstar o kterém se zmiňujeme u popisu publikace Jaroslava Herdena. Rockovou scénu jako takovou pak v učebnici reprezentuje několik skupin: **Wanastovy Wjeci**, **Lucie**, **Alice**, **Tři sestry** nebo **Buty**. V souvislosti s death metalovou scénou je uvedeno několik tuzemských interpretů: **Root**, **Morrior** a **Terminator**.

Metodická příručka nabízí obsírnější popis pouze k muzikálu a techno hudbě. Rocková a metalová hudba zde zmíněna není.

V neposlední řadě nesmíme opomenout kapitoly o harmonizaci písně. Poznatky, které žáci získají, můžeme přenést do některých námi zvolených rockových písní.

---

<sup>150</sup> Tamtéž, s. 115 – 121.

Tabulka č. 6: Rocková a metalová hudba v učebnici HV pro 9. ročník ZŠ a její metodické příručky Alexandrose Charalambidise a kolektivu

<b>Předpoklad výskytu témat v učebnici HV pro 9. ročník ZŠ Alexandrose Charalambidise a kolektivu a její příslušné metodické příručky:</b>	<b>Uplatnění rockové a metalové hudby v učebnici HV pro 9. ročník ZŠ Alexandrose Charalambidise a kolektivu:</b>	<b>Uplatnění rockové a metalové hudby v metodické příručce ke knize HV pro 9. ročník ZŠ Alexandrose Charalambidise a kolektivu:</b>
	Výskyt:	Výskyt:
Pěvecké činnosti:	ano	ano
Poslechové činnosti:	ano	ano
Instrumentální činnosti:	ne	ano
Hudebně pohybové činnosti:	ne	ne
Hudební teorie a nauka:		
a) dějiny hudby (od vzniku R&R až po metalové odnože včetně významných osobností a kapel)	ano	ano
b) hudební charakteristika (riff, melodika, harmonie)	ano	ano

I v této publikaci autoři postihli většinu námi zvolených kontextů. Je třeba říci, že učebnice se opírá o znalosti z předešlého ročníku. Poslechové ukázky i písně jsou zastoupeny uspokojivě. Instrumentální činnosti jsou pouze v metodické příručce. Kontext s hudební charakteristikou, respektive s harmonizací na první pohled nemusí být zřetelný. Autoři však zařazují do harmonizace kadenční postupy, které se v rockové hudbě značně využívají. Je tak na každém učiteli, do jaké míry souvislost zmíní. Stejně jako v předchozím dílu učebnice a její metodické příručky i zde je ve větší míře zmiňován rock. Česká metalová scéna je postižena daleko menší měrou. Hodnocení je tak stejné jako u předchozího dílu. Jakési základní pilíře rockové a metalové hudby nám učebnice dává. Pokud bychom chtěli jít s tématem do větší hloubky, museli bychom užít i jiných zdrojů.

## 2.5 Učebnice HV pro 6. a 7. ročník základních škol a odpovídající ročníky víceletých gymnázií a její metodická příručka

Níže budeme hodnotit soubor elektronických učebnic, které vznikají v kontextu s interaktivní výukou. Jsou součástí projektu FlexiLearn<sup>151</sup>. V rámci tohoto projektu byla vytvořena aplikace Flexibooks<sup>152</sup>. Učebnice má i svojí tištěnou podobu. V elektronické podobě je však rozšířena o řadu multimediálních a interaktivních prvků<sup>153</sup>. Společně s učebnicí jsou k dispozici doplňující materiály. Jedná se o příručku pro učitele, zpěvník a poslechové skladby. Zpěvník je tvořen tři sta šesti stranami a obsahuje padesát lidových i umělých písní včetně instrumentálních aranžů.

Publikace vychází z Rámcového vzdělávacího programu základního vzdělávání. Cílem je motivovat žáky k poslechu hudby, hře na hudební nástroj a zpěv. (Rohlíková, Šedivý, 2013, s. 6)

Učebnice obsahuje osm kapitol. Celou publikací se táhne příběh začínající kapely. Ta zde slouží jako motivační prvek. Text v učebnici je doplněn notovými zápisy, schémata a širokou škálou fotografií. Doplňující informace o probírané látce i mezipředmětové vztahy jsou uvedeny na postranní liště.

Jakási vstupní kapitola nese název *Začínáme písničkou*<sup>154</sup>. Autoři se zde věnují zpěvu populárních a lidových písní. Popisují zásady správného rozezpívání. Žáci mají možnost zpívat lidovou píseň *Už ty pilky dořezaly*. Následně si tuto píseň mají možnost poslechnout v úpravě Leoše Janáčka v jeho cyklu *Lašské tance*. Dále se seznamují s typickými nástroji folklórních souborů. Následně mají možnost slyšet na audiovizuálních ukázkách různé druhy zpěvu.

Následuje kapitola *Vlastnosti tónu*<sup>155</sup>. Ta se dále dělí na podkapitoly – barva, výška, síla a délka. Rozdílnosti v barvě tónu se autoři snaží přiblížit poslechovými ukázkami, v nichž hrají rozdílné hudební nástroje. Dále si žáci tuto problematiku mohou procvičit

---

<sup>151</sup> FlexiLearn – systém FlexiLearn je na učebnicovém trhu od dubna 2011. Poskytuje komplexní služby pro českou vzdělávací soustavu. V těchto službách jsou zahrnuty výukové materiály v tištěné i digitální podobě, organizace a řízení výuky a odborné školení a vedení učitelů.

<sup>152</sup> Flexibooks je aplikace, kterou lze nainstalovat do chytrého telefonu, počítače či tabletu. Do této aplikace lze stahovat elektronické učebnice v PDF formátu. Tyto učebnice mohou být rozšířeny o nejrůznější multimediální materiály. Jedná se zejména o obrázky, zvuky, videonahrávky a různá interaktivní cvičení.

<sup>153</sup> Elektronická verze navíc nabízí pracovní aktivity, interaktivní cvičení, zvukové nahrávky, krátká videa, animace, odkazy na mezipředmětové vztahy atd.

<sup>154</sup> Šedivý, Rohlíková, 2013, s. 7 – 11.

<sup>155</sup> Šedivý, Rohlíková, 2013, s. 12 – 21.

přídavnými jmény<sup>156</sup>. V neposlední řadě si vyzkouší barvu svého hlasu během krátkého pěveckého cvičení. Celá podkapitola je ukončena dvěma poslechovými skladbami *Ave Maria* od Johana Sebastiana Bacha a Charlese Gounoda<sup>157</sup>. Další podkapitola se zabývá výškou tónu. Skrze několik cvičení se žáci učí názvy not a zapisování do notové osnovy. Dále musí správně rozpoznávat vyšší a nižší tón. V podkapitole zabývající se silou tónu se žáci blíže seznamují s klávesovými nástroji, na které se i díky učebnici učí hrát. Dále si žáci vštěpují dynamické značky. Vlastnosti pokračují délkou. Zde se žáci seznamují s druhy not a délkou taktů.

Další kapitolou je *Rytmus a tempo*<sup>158</sup>. Objevuje se zde celá řada pohybových a instrumentálních aktivit, která však s tématem práce nesouvisejí.

*Umění souhry*<sup>159</sup> je název další kapitoly. Na začátku se žáci seznamují s orchestrálními partiturami. Učebnice plynule naváže na rozmístění hudebních nástrojů v orchestru. Žáci se dále učí základní gesta dirigování, seznamují se s druhy zpěvních hlasů a vznikem vícehlasu. Zmíněný vícehlas si žáci poslechnou i na hudební ukázce skladatelů Johannese Ockeghema<sup>160</sup> a Georga Philippa Telemanna<sup>161</sup>. V závěru se žáci mohou naučit hrát na flétnu. Učebnice nabízí přehledný návod jak na to.

Následující kapitola nese název *Bicí nástroje*<sup>162</sup>. Na začátku je přehledný inventář bicích nástrojů, některé z nich jsou součástí Orffova instrumentáře. Žáci v této kapitole mohou rytmicky doprovázet známé umělé písně.

Krátká kapitola *Umění prezentace hudební skupiny*<sup>163</sup> žáky učí, jakým způsobem se vytváří program koncertu, jak se dělají plakáty na tyto akce a zároveň si prohloubí své znalosti v oblasti populární hudby.

V další části nazvané *Strunné nástroje*<sup>164</sup> se autoři zaměřili na drnkací a smyčcové nástroje. Ty jsou zde jednotlivě představovány. Prostřednictvím poslechových ukázek se žáci seznamují s odlišností znění těchto nástrojů. Žáci se v této kapitole také seznamují s akordovými značkami a různými druhy notových klíčů. Učebnice také poskytuje návod na zvládnutí základních akordů na kytaru.

---

<sup>156</sup> Jedná se o cvičení, ve kterém žáci poslouchají různé zvuky a k dispozici mají několik přídavných jmen (temný, ostrý, drsný, zastřený, jasný, sametový, dutý, plný). Na základě poslechu těchto zvuků žáci vyberou takové přídavné jméno, které se nejvíce blíží poslouchanému zvuku.

<sup>157</sup> Charles Gounod (1818 - 1893) – francouzský hudební skladatel.

<sup>158</sup> Šedivý, Rohlíková, 2013, s. 22 – 29.

<sup>159</sup> Šedivý, Rohlíková, 2013, s. 30 – 37.

<sup>160</sup> Johannes Ockeghem (asi 1410 - 1497) belgický skladatel vokálních skladeb. SMOLKA, J. 1983 s. 464.

<sup>161</sup> Georg Philipp Telemann (1681 – 1767) – německý barokní skladatel.

<sup>162</sup> Šedivý, Rohlíková, 2013, s. 38 – 41.

<sup>163</sup> Šedivý, Rohlíková, 2013, s. 42 – 43.

<sup>164</sup> Šedivý, Rohlíková, 2013, s. 44 – 59.



Následuje kapitola s názvem *Dechové nástroje*<sup>165</sup>. V ní se žáci seznamují se všemi druhy dechových nástrojů. Představeny nám jsou dechové nástroje dřevěné i žesťové, dále pak dudy a varhany. V souvislosti s dudami se autoři zaměřili na pojem *dudácká kvinta*. Žáci si následně mohou zahrát pár písní, kde se tato kvinta vyskytuje. Varhany jsou v učebnici prezentovány společně s osobností Johana Sebastiana Bacha.

V závěrečné kapitole *Jdeme do finále*<sup>166</sup> si žáci získané poznatky o nástrojích mohou prověřit rozpoznáváním jednotlivých instrumentů na poslechové ukázce *Bolero* od Marice Ravela<sup>167</sup>. Následně se kapitola zabývá popisem hudebního festivalu a prací zvukaře.

### **2.5.1 Rocková a metalová hudba v učebnici HV pro 6. a 7. ročník základních škol a odpovídající ročníky víceletých gymnázií a její příslušné metodické příručky**

V předchozí podkapitole jsme se seznámili s obsahem učebnice. Lze konstatovat, že rocková a metalová hudba je zde zmíněna velice okrajově. První odkaz na rockovou hudbu je v úvodní kapitole<sup>168</sup>. Žákům je k dispozici audiovizuální nahrávka *We Will Rock You* od skupiny **Queen**. Dále se učebnice i její metodická příručka okrajově zmiňuje o osobnosti Johna Lennona. V kapitole *Strunné nástroje*<sup>169</sup> je v souvislosti s popisem violoncella představena finská metalová formace **Apocalyptica** a ukázka její tvorby. Tato kapitola se také zabývá kytarou a elektrickou kytarou<sup>170</sup>. Po krátkém představení historie a principu fungování elektrické kytary mají žáci možnost poslechnout píseň *Smoke On The Water* od skupiny **Deep Purple** a zároveň je jim představena osobnost Jimiho Hendrixe.

---

<sup>165</sup> Šedivý, Rohlíková, 2013, s. 60 – 70.

<sup>166</sup> Šedivý, Rohlíková, 2013, s. 71 – 75.

<sup>167</sup> Maurice Ravel (1875 – 1937) – francouzsky hudební skladatel.

<sup>168</sup> Začínáme písničkou: Šedivý, Rohlíková, 2013, s. 7 – 11.

<sup>169</sup> Šedivý, Rohlíková, 2013, s. 44 – 59.

<sup>170</sup> Tamtéž, s. 55.

Tabulka č. 7: Rocková a metalová hudba v učebnici HV pro 6. a 7. ročník ZŠ a odpovídající ročníky víceletých gymnázií a její metodické příručky

Předpoklad výskytu témat v učebnici HV pro 6. a 7. ročník ZŠ a odpovídající ročníky víceletých gymnázií a její příslušné metodické příručky:	Uplatnění rockové a metalové hudby v učebnici HV pro 6. a 7. ročník ZŠ a odpovídající ročníky víceletých gymnázií:	Uplatnění rockové a metalové hudby v metodické příručce ke knize HV pro 6. a 7. ročník ZŠ a odpovídající ročníky víceletých gymnázií:
	Výskyt:	Výskyt:
Pěvecké činnosti:	ne	ne
Poslechové činnosti:	ano	ano
Instrumentální činnosti:	ano	ano
Hudebně pohybové činnosti:	ano	ano
Hudební teorie a nauka:		
a) dějiny hudby (od vzniku R&R až po metalové odnože včetně významných osobností a kapel)	ne	ne
b) hudební charakteristika (riff, melodika, harmonie)	ano	ano

Vzhledem k tomu, jak je učebnice koncipovaná, s rockovou a metalovou hudbou se zde moc často nesetkáme. K výuce rockové hudby v kontextu s hudební charakteristikou je možné využít část učebnice, která se zabývá akordickými značkami<sup>171</sup>. Kontext s poslechem je splněn třemi skladbami. V ostatních kontextech se rocková a metalová hudba neobjevuje. Souhrnně však můžeme říci, že učebnice klade důraz na instrumentální činnosti žáků. Je tedy

<sup>171</sup> Tamtéž, s. 54.

pouze na učiteli, do jaké míry zařadí nebo modifikuje činnosti v učebnici tak, aby se dotýkaly i rockového a metalového žánru.

### 3 Prvky rockové a metalové hudby ve výuce na 2. stupni ZŠ – podklady pro tvorbu vyučovacích jednotek

Tato část diplomové práce se zaměřuje na návrhy modelů, které mohou sloužit jako podklady pro tvorbu a realizaci vyučovacích jednotek s prvky rockové a metalové hudby na 2. stupni ZŠ. Součástí těchto modelů jsou aktivity, které obsahují činnosti poslechové, instrumentální, hudebně pohybové a pěvecké. Některé modely obsahují více hudebních činností zároveň. Jednotlivé modely předjímají přehledné tabulky s údaji potřebnými pro uvedení předkládaných návrhů do praxe (viz níže). Tabulky provázejí doplňující komentáře, ve kterých jsou uvedeny především metodické pokyny k realizaci předkládaných návrhů. Některé z nich navíc obsahují i doplňující odkazy na doporučené materiály. Jsou zde např. uvedeny i nezbytné pomůcky pro uskutečnění lekcí (notové zápisy, partitury apod.).

Samotná tabulka obsahuje následující položky: *cíl aktivity*, *činnosti*, *pomůcky*, *činnost učitele*, *činnost žáků*, *časová dotace*, *možnosti uplatnění této varianty*. První položka popisuje edukační cíle, k nimž má aktivita směřovat. U druhé jmenované položky je vždy uvedený druh činnosti (pěvecká, instrumentální, poslechová, hudebně pohybová), která se v daném modelu uplatňuje. Další položkou jsou *pomůcky*, kde uvádíme materiálně technické zabezpečení výuky. V činnosti učitele a činnosti žáků shrnujeme, jakou roli sehrávají ve zvoleném modelu učitel a žáci. Položka *časová dotace* je námi navrhovaný optimální čas trvání modelu. Některé modely jsou navrhovány s tím, že mohou být flexibilní a nemusí se nutně vztahovat na rockovou a metalovou hudbu, ale mohou být uvedeny v kontextu s hudbou jiných žánrů či s prací s vybranými hudebními principy. Z tohoto důvodu je uvedena také položka *možnosti uplatnění této varianty*.

Modely jsou navrhovány pro tři vývojové linie rockové hudby. Jedná se o *R&R*, *hard rock* a *heavy metal*. Jsou číslovány samostatně pro svoji linii.

#### 3.1 R&R

Výuka rokenrolu má nespornou výhodu v tom, že se vyučující může při výkladu o tomto hudebním stylu opřít o hudební charakteristiku, která je pro tento směr u většiny písní obdobná. Následující dva (viz níže) navrhované modely tak vycházejí z **dvanácti taktové formy blues**, která se v rokenrolu vyskytuje nejčastěji (Srov. kap. 1). Tyto modely na sebe nepřímou navazují a můžeme je tak uplatnit v jedné vyučovací hodině.

## Model č. 1: Improvizace na dvanácti taktovou formu vycházející z blues

Tabulka č. 8: Improvizace na dvanácti taktovou formu vycházející z blues

Cíl aktivity	<b>Žák</b> <ul style="list-style-type: none"><li>• uvědomí si, jaké harmonické funkce se užívají ve dvanácti taktové formě vycházející z blues.</li><li>• dokáže pohybem ruky reagovat na změnu harmonické funkce.</li><li>• uvědomí si, že improvizace má při hře těchto harmonických schémat velkou roli.</li><li>• dokáže rozpoznat rokenrolovou basovou figuru a pozná rozdíl mezi diatonickou durovou stupnicí a blues stupnicí.</li></ul>
Činnosti	poslechová činnost, pohybová činnost
Pomůcky	klavír (piano), tabule, křída (fix)
Činnost učitele	<ul style="list-style-type: none"><li>• Napíše na tabuli schéma dvanácti taktové formy vycházející z blues.</li><li>• Vyzve žáky, aby pozorně poslouchali.</li><li>• Vysvětlí, co je blues stupnice (Srov. kap. 1), a pro porovnání zahraje stupnici durovou.</li><li>• Zahraje rokenrolovou basovou figuru a poté improvizuje na schéma, které napsal na tabuli. Vyzve žáky, aby pohybem ruky ukazovali harmonické změny.</li></ul>
Činnost žáků	<ul style="list-style-type: none"><li>• Na vyzvání vyučujícího pozorně poslouchají rozdíly mezi blues stupnicí a durovou stupnicí.</li><li>• Identifikují rozdíly obou stupnic.</li><li>• Při druhém poslechu dvanácti taktové formy blues ukazují pohybem ruky harmonické změny hraného schématu.</li></ul>
Časová dotace	cca 15 minut
Možnosti uplatnění této varianty	<ul style="list-style-type: none"><li>• V rámci probírání blues. Improvizace se bude odehrávat s bluesovou basovou figurou.</li></ul>

### Komentář k aktivitám:

Jedná se o model, který se zaměřuje na klavírní ukázkou dvanácti taktové formy blues. Přičemž levá ruka hraje basovou rokenrolovou figuru a pravá ruka improvizuje v příslušné bluesové stupnici.

Tento model klade nároky především na samotného vyučujícího. Vyučující musí být nejen dobrým pianistou, ale musí být schopen improvizovat na daný hudební styl. Při improvizaci se opřeme především o bluesovou stupnici, kterou hraje pravá ruka. Tóny tohoto postupu mohou být kladeny v libovolném pořadí. Důležité je však neustále hrát harmonické schéma v pravé ruce, respektive rokenrolovou basovou figuru. Pro improvizaci můžeme dále využít střídání zmenšeného akordu tak, že při hře příslušné harmonické funkce v pravé ruce,

začneme od základního tónu téže funkce hrát zmenšený akord a v rychlém sledu jej střídáme s původní funkcí. Všechny zmíněné jevy můžeme libovolně kombinovat (obr. č. 2).

The image shows a musical score for a 12-measure blues improvisation in 4/4 time, featuring a rock and roll bass line. The score is divided into four systems, each with a treble and bass staff. The first system (measures 1-3) starts with a forte dynamic (f) and a bass line marked with a 'v' (accents). The second system (measures 4-6) includes triplets in the treble staff. The third system (measures 7-9) continues with triplets and a melodic line in the treble. The fourth system (measures 10-12) features a complex chordal texture in the treble and a steady bass line with accents.

Obrázek č. 2 – Ukázka improvizace na dvanácti taktovou formu blues s rokenrolovou basovou figurou.

Hra vyučujícího zaujme žáky více, než ukázka z hudebního nosiče. Žáci tak mají možnost pochopit základy rokenrolové hudby přístupnější formou. Po zahrání durové a bluesové stupnice následuje krátká volná diskuse o rozdílnostech obou tónových řad. Vyučující při hře dvanácti taktové formy akcentuje první doby následující harmonické funkce, aby zvýraznil změnu a žáci tak měli větší možnost rozeznání hraného akordu. Formu vyučující několikrát přehraje a poté vyzve žáky, aby ukazovali pohybem ruky změnu akordu.

Samozřejmě se určí gesta na příslušnou harmonickou funkci (subdominanta, dominanta, tónika). Počínáme si tak, aby tónika měla nejnižší zdvih ruky a dominanta nejvyšší zdvih ruky. Ukazování subdominanty bude samozřejmě pod dominantou. Takto si žáci fixují i výškovou vzdálenost mezi základními tóny znějících harmonických funkcí. Celé cvičení přispěje k orientaci žáka ve dvanácti taktové formě. Vyučující tak může pokračovat v dalších činnostech, které se vážou k tomuto postupu. Na toto cvičení navazuje i následující model.

## Model č. 2: Doprovod žáků na vybranou píseň dvanácti taktové formy blues

Tabulka č. 9: Doprovod žáků na vybranou píseň dvanácti taktové formy blues

Cíl aktivity	<p>Žák:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>dokáže jednoduchou hrou v kolektivu převést své znalosti o dvanácti taktové formě blues do praxe.</li> <li>dokáže doprovodit svou hrou příslušnou hudební ukázkou.</li> <li>spolupracuje při své hře s ostatními spolužáky.</li> </ul>
Činnosti	poslechová činnost, instrumentální činnost
Pomůcky	reproduktory, audio nahrávky písní mající formu dvanácti taktového blues, 3 sady boomwhackers <sup>172</sup> , tabule, křída (fix), internet (youtube)
Činnost učitele	<ul style="list-style-type: none"> <li>Napíše na tabuli schéma dvanácti taktové formy vycházející z blues. Pod toto schéma napíše namísto harmonických funkcí tóny (viz níže tabulka č. 10).</li> <li>Rozdá třídě příslušné tóny ze sady boomwhackers.</li> <li>Pustí skladbu, která odpovídá harmonickému schématu na tabuli.</li> <li>Vyzve žáky, aby k dané písni hráli tóny vypsane na tabuli.</li> </ul>
Činnost žáků	<ul style="list-style-type: none"> <li>Na vyzvání vyučujícího žáci pozorně nacvičí doprovod na příslušnou píseň.</li> <li>Doprovázejí vybranou píseň.</li> </ul>
Časová dotace	cca 15 minut
Možnosti uplatnění této varianty	<ul style="list-style-type: none"> <li>Tento model lze užít již při probírání předstupňů jazzové hudby, konkrétně blues.</li> </ul>

### Komentář k aktivitám:

Předložený model je nejjednodušší variantou instrumentálního cvičení na dvanácti taktovou formu blues. Jak již bylo v úvodu podkapitoly zmíněno, tuto aktivitu je možné

<sup>172</sup> Boomwhackers jsou perkusní nástroje vyrobené z plastu. Zvuk každého boomwhackeru odpovídá určitému tónu, což je zapříčiněno jeho velikostí.

aplikovat po modelu č. 1. V tabulce č. 10 vidíme, jak je možné provést zápis schématu pro námi předkládanou aktivitu č. 2.

Tabulka č. 10: Zápis schématu dvanácti taktového blues s příslušnými tóny

Zápis schématu dvanácti taktového blues pomocí harmonických funkcí:												
	T	T	T	T	S	S	T	T	D	S	T	D
Zápis dvanácti taktového blues v C dur:												
1)	C	C	C	C	-	-	C	C	-	-	C	-
2)	-	-	-	-	F	F	-	-	-	F	-	-
3)	-	-	-	-	-	-	-	-	G	-	-	G

Dle naznačeného schématu v tabulce č. 10 (označení 1 – 3) třídu rozdělíme do tří sekcí (skupin). Každá skupina tak představuje jednu harmonickou funkci, respektive tón, který je vyznačený na příslušném boomwhackeru. Cvičení probíhá v takovém taktu, v jakém je i příslušná audio nahrávka. V našem případě se jedná o 4/4 takt. Nejprve hraje třída, rozdělená na tři sekce, na první dobu svých taktů, respektive taktů své skupiny. Poté mohou žáci jednotlivých skupin přejít k variantě, kdy hrají všechny doby, přičemž akcentují vždy první. Nejtěžší varianta spočívá v hraní všech dob, ale akcent je kladen na druhou a čtvrtou dobu.

Důležitou součástí celé aktivity je výběr písně, na kterou budou žáci cvičení provádět. Nejlepší je, podaří-li se vyučujícímu najít takovou skladbu, kde se harmonické schéma opakuje stále dokola po celou dobu. Je vhodné, aby žáci skladbu znali. Jejich povědomí o zvolené hudbě totiž přispěje k lepšímu a efektivnějšímu provedení zvolené aktivity. Na internetovém serveru Youtube jsou dostupné nahrávky dvanácti taktových schémat v různých tóninách<sup>173</sup>. Pro realizaci naší aktivity jsme zvolili píseň *Dlažební kostka* od skupiny **Brutus**<sup>174</sup>.

<sup>173</sup> Rock 'n' Roll Instrumental / Backing Track in C. 1.12.2012. In: *Youtube* [online]. [cit. 2016-06-11]. Dostupné z: [https://www.youtube.com/watch?v=eYSfaHM5\\_P8](https://www.youtube.com/watch?v=eYSfaHM5_P8). Kanál uživatele Stefan Hösemann. Fast Blues Backing Track in A (Chuck Berry's Style). 27.12.2011. In: *Youtube* [online]. [cit. 2016-06-11]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=uLI-Atz1SoM>. Kanál uživatele StealThisGuitar98.

<sup>174</sup> Jedná se o píseň, která má především znaky R&R.



### 3.2 Hard rock

Další volbou pro návrhy vyučovacích jednotek je oblast rockové hudby, kterou definujeme jako hard rock. Budeme se zabývat širším vymezením pojmu **hard rock** (Srov. kap. 1). Jedná se o styly rockové hudby, které nespádají pod rokenrol, ale ani heavy metal. Pro návrhy aktivit jsme zvolili opět dva modely. První zvolený model se zabývá hudební charakteristikou hard rocku a opět se opírá o instrumentální cvičení. Další model je ukázkou uvedení art rockové hudby. Jedná se o aktivitu, kterou lze uvést následný tematický celek art rock.

#### Model č. 1: Instrumentální cvičení na hard rockové znaky hudby

Tabulka č. 11: Instrumentální cvičení na hard rockové znaky hudby

Cíl aktivity	Žák: <ul style="list-style-type: none"><li>• uvědomuje si důležité znaky hudby v hard rocku.</li><li>• dokáže realizovat svůj instrumentální part.</li><li>• spolupracuje při hře s ostatními spolužáky.</li></ul>
Činnosti	poslechová činnost, instrumentální činnost
Pomůcky	reproduktory, audio nahrávka písně <i>You Shook Me All Night Long</i> od skupiny <b>AC/DC</b> a <i>We Will Rock You</i> od skupiny <b>Queen</b> , Orffovy nástroje, kytara, klavír (piano), partitury
Činnost učitele	<ul style="list-style-type: none"><li>• Pustí část nahrávky <i>We Will Rock You</i> od skupiny <b>Queen</b>.</li><li>• Vyzve žáky, aby určili dominantní složku v této skladbě.</li><li>• Vysvětlí znaky hard rockové hudby, které předvede na klavíru nebo kytare.</li><li>• Rozdá nástroje a partitury žákům.</li><li>• Vyzve žáky k nácvičku partitury.</li><li>• V závěru učitel pustí skladbu <i>You Shook Me All Night Long</i> od skupiny <b>AC/DC</b>.</li></ul>
Činnost žáků	<ul style="list-style-type: none"><li>• Na vyzvání vyučujícího žáci diskutují o znacích hudby v první pouštěné skladbě.</li><li>• Při opakovaném poslechu pozorně poslouchají a identifikují jmenované znaky hard rockové hudby.</li><li>• Na Orffovy nástroje hrají vybraný part (viz níže).</li></ul>
Časová dotace	cca 45 minut
Možnosti uplatnění této varianty	<ul style="list-style-type: none"><li>• Tento model lze uplatňovat i na jiné hudební žánry populární hudby. Je však nutné aktivitu principům zvoleného žánru přizpůsobit.</li></ul>

#### Komentář k aktivitám:

Tuto aktivitu předkládáme žákům na první hodině o hard rockové hudbě. Jedná se o vysvětlení některých znaků tohoto žánru. Uvádíme takové znaky hudby, které se nám

objevují v partiturách pro žáky. Na začátku hodiny vyučující pustí píseň *We Will Rock You* od skupiny **Queen**. Žáci s největší pravděpodobností budou píseň znát. Následuje výzva učitele, aby žáci jmenovali, co je ve skladbě dominantní. Žáci si určitě povšimnou **razantní rytmické složky**. Vyučující tedy vysvětlí, že se jedná o jeden ze stěžejních znaků hard rockové hudby. Poté vysvětlí, že důležitou složkou rockové hudby jsou **kytarové riffy** (Srov. kap. 1). Tyto riffy často vznikaly z improvizace. Plynule tak vyučující naváže na způsob, jakým hudebníci improvizují. Žákům uvede příklad pentatoniky. Důležitou součástí hard rockové hudby je i hutný zvuk kytary. Vyučující tento fakt nesmí opomenout. Po vysvětlení těchto bodů rozdá žákům partituru (obr. č. 3). Pokud v kolektivu není nikdo, kdo by uměl hrát na kytaru, zhostí se tohoto úkolu vyučující sám. V partituře si můžeme povšimnout prázdné xylofonové linky. Tato linka nám slouží pro improvizaci. Z xylofonu odejmeme tóny, které nejsou součástí pentatonické řady dané tóniny. Vybraní žáci mohou improvizovat tak, že hrají libovolné tóny pentatonické řady. Jako první začne hrát tamburína. Poté se přidají dřevěné bloky a malý buben. Tím při hře demonstrováme dominanci rytmické složky. Poté následuje kytara, která hraje jednoduchou harmonii složenou z hlavních harmonických funkcí. V neposlední řadě se přidá improvizovaná linka partitury – xylofon. Partitura je navržena tak, aby připomínala píseň, kterou bude vyučující po přehrání partitury pouštět.

Jedná se o píseň *You Shook Me All Night Long* od skupiny **AC/DC**. Žáci si při poslechu fixují nabitě znalosti, které realizovali i v praxi. V písni se objevují všechny vyjmenované body hudební charakteristiky. V neposlední řadě vyučující upozorní na charakteristický zpěv, který se ve skladbě objevuje.

The image displays a musical score for an instrumental exercise in hard rock style, consisting of two systems of staves. The first system includes five staves: Akustická kytara (Acoustic guitar), Xylofon (Xylophone), Tamburína (Tamburina), Dřevěné bloky (Wooden blocks), and Malý buben (Small drum). The second system includes five staves: Kyt. (Guitar), Xyl. (Xylophone), Tamb. (Tamburina), Df. bl. (Wooden blocks), and M. bub. (Small drum). The music is in 4/4 time and G major. The acoustic guitar part features a sequence of chords: G, C, G, D, G, C, G. The tamburina and small drum parts play a rhythmic pattern of eighth notes. The wooden blocks play a pattern of eighth notes with accents. The xylophone and guitar parts in the second system are mostly rests, with a few notes in the guitar part.

Obrázek č. 3 – Ukázka partitury instrumentálního cvičení hard rockových znaků hudby

## Model č. 2: Úvod do hodiny art rocku

Tabulka č. 12: Úvod do hodiny art rocku

Cíl aktivity	Žák: <ul style="list-style-type: none"><li>dokáže určit znaky, charakterizující hudební styl art rock.</li><li>uvědomí si, že tento hudební styl je spjat i s jinými druhy umění.</li></ul>
Činnosti	poslechová činnost, pohybová činnost
Pomůcky	reproduktory, audio nahrávka písně <i>High Hopes</i> od skupiny <b>Pink Floyd</b> , pracovní listy
Činnost učitele	<ul style="list-style-type: none"><li>Rozdá pracovní listy.</li><li>Pustí píseň <i>High Hopes</i> od skupiny <b>Pink Floyd</b>, poslech skladby opakuje dle potřeby.</li><li>Vyzve žáky, aby v průběhu prvního poslechu do pracovního listu kreslili obraz, jaký jim skladba evokuje. Dále vyzve žáky, aby k tomuto obrázku vymysleli a napsali krátký příběh.</li></ul>
Činnost žáků	<ul style="list-style-type: none"><li>Při poslechu skladby <i>High Hopes</i> od skupiny <b>Pink Floyd</b> žáci kreslí do připravených pracovních listů to, co jim skladba evokuje.</li><li>Poté napíše krátký příběh k tomuto obrázku.</li></ul>
Časová dotace	cca 20 minut
Možnosti uplatnění této varianty	

### Komentář k aktivitám:

Tato aktivita je možnou variantou pro začátek hodiny art rocku. Učitel nejprve rozdá pracovní listy. V horní polovině zmíněného pracovního listu bude pouze prázdný čtverec a v dolní polovině uprostřed dělicí čára. Postupně žáci doplňují list dle pokynů vyučujícího (obr. č. 4).

Vyučující pustí píseň *High Hopes* od skupiny **Pink Floyd**. Poté žáky vyzve, aby do prázdného čtverce nakreslili obrázek, který jim hudba evokuje. Dále žákům vysvětlí, že obrázek je zároveň bukletem alba. Nad obrázek žák napíše svůj název tohoto alba. Do levé dolní poloviny pracovního listu si žáci vymyslí krátký příběh k bukletu. Až budou žáci hotovi s touto činností, vyučující pustí část skladby ještě jednou. Nyní vyzve žáky, aby mu řekli, jaké nástroje ve skladbě hrají. Výstupem by mělo být uvedení-odhalení syntetizéru. Vyučující poté začne s výkladem art rocku. Důležité je, aby si **žáci uvědomili význam pojmu art** jako umění. V souvislosti s tvorbou vlastního bukletu (pracovním listem) se s tímto pojmem ztotožní snadněji. Učitel vysvětlí, že vystoupení skupin hrajících art rock mají často scénickou podobu. Hráči nosí masky a celá scéna je tematicky postavena. Při

výčtu art rockových kapel se vyučující zastaví u skupiny **Pink Floyd**. Zmíní se o jejich albech *Dark Side Of The Moon* a *The Wall*. Vysvětlí, že tato alba jsou koncepční a všechny skladby jsou součástí jednoho příběhu. Poté vyzve několik žáků, aby přečetli příběh, který vymysleli ke svému bukletu. Na závěr si žáci do pravé dolní části pracovního listu udělají krátký zápis o art rockové hudbě.

Název alba:

Buklet

Příběh k albu:

Zápis:

Obrázek č. 4: Ukázka pracovního listu k hodině art rocku (včetně informačních popisků)

### 3.3 Heavy metal

Heavy metal, stejně jako hard rock, má celou řadu subžánrů. Každý subžánr vnáší do metalové hudby něco nového. My se však při návrzích našich modelů opíráme o takové

znaky, které jsou napříč metalovou hudbou stejné. Stejně jako v předešlých podkapitolách, i zde vycházíme z hudební charakteristiky (Srov. kap. 1). Zmiňované modely můžeme do určité míry využít také u hard rocku, neboť tyto styly jsou vzájemně provázány.

### Model č. 1: Podobnosti harmonií

Tabulka č. 13: Podobnosti harmonií

Cíl aktivity	<p>Žák</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• pozná základní harmonické postupy, které se objevují napříč metalovým žánrem.</li> <li>• rozpozná podobnosti harmonických schémat v metalové hudbě.</li> </ul>
Činnosti	poslechová činnost
Pomůcky	reproduktory, audio nahrávky písní obsahující námi vybrané harmonické postupy, Youtube, klavír (piano), tabule, křída (fixa)
Činnost učitele	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Napíše na tabuli probírané harmonické postupy.</li> <li>• Příslušné harmonické postupy interpretuje na klavír.</li> <li>• Pro demonstraci pustí vybrané skladby, kde se harmonické postupy objevují, a vyzve žáky k pozornému poslechu.</li> <li>• Žáci dle poslechu určují, jaký harmonický postup slyšeli.</li> </ul>
Činnost žáků	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Žáci pozorně poslouchají harmonické postupy.</li> <li>• Snaží se průběžně určit, jaké harmonické postupy ve skladbách slyší nebo slyšeli.</li> </ul>
Časová dotace	cca 10 minut
Možnosti uplatnění této varianty	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Oblast nonartificiální hudby.</li> </ul>

#### Komentář k aktivitám:

Vyučující nejprve napíše na tabuli **harmonické postupy**. Jedná se o schémata používaná v aiolské mollové stupnici (Srov. Kap. 1). První postup, který žákům vyučující bude vysvětlovat je **I.**, **VI.** a **VII.** stupeň. V metalové hudbě je tento sled akordů velice často využíván. Vyučující vysvětlí žákům, že se těchto akordů využívá od počátku vzniku heavy metalu. Poté demonstruje příslušné akordy hrou na klavír. Pro lepší orientaci pustí žákům několik vybraných ukázek, kde se tento postup objevuje<sup>175</sup>. Následně přejde k druhému harmonickému postupu. Jedná se o **I.**, **VI.**, **III.** a **VII.** stupeň. Celý proces se opakuje. Po vyslechnutí obou harmonických postupů jsou žáci vyzváni, aby z následných zvukových

<sup>175</sup> Numb (Official Video) – Linkin Park. 4.3.2007. In: *Youtube* [online]. [cit. 2016-04-30]. Dostupné z: [https://www.youtube.com/watch?v=kXYiU\\_JCYtU](https://www.youtube.com/watch?v=kXYiU_JCYtU). Kanál uživatele Linkin Park.

ukázek určili, o jaký harmonický postup se jedná<sup>176</sup>. Žáka tím přinutíme skladbu analyzovat. Aktivitu je vhodné zvolit při úvodní hodině tematického celku heavy metal.

Tento model se nemusí nutně vztahovat jen na metalovou hudbu. Harmonie, kterými se zabýváme, se objevují napříč populární hudbou. Pokud má vyučující přehled o oblíbených interpretech žáků, může vybrané ukázky poskládat z písní některých z nich (za předpokladu, že se v jejich písních tyto postupy objevují). Žáci tak mohou své oblíbené skladby poznat i z jiného hlediska a určitě to pro ně bude obohacením<sup>177</sup>.

## Model č. 2: Instrumentální cvičení na I., VI. a VII. stupeň aiolské moll

Tabulka č. 14: Instrumentální cvičení na I., VI. a VII. stupeň aiolské moll

Cíl aktivity	<ul style="list-style-type: none"> <li>Žák si na základě vlastní zkušenosti z aktivní činnosti uvědomí význam tohoto harmonického postupu ve skladbě.</li> </ul>
Činnosti	poslechová činnost, instrumentální činnost
Pomůcky	reproduktory, audio nahrávka písně <i>Breaking The Law</i> od skupiny <b>Judas Priest</b> , klavír (piano), kytara, xylofon, tamburína, dřevěné bloky, sada perkusních nástrojů boomwhackers
Činnost učitele	<ul style="list-style-type: none"> <li>Pustí ukázkou písně <i>Breaking The Law</i> od skupiny <b>Judas Priest</b>.</li> <li>Rozdá žákům vybrané Orffovy nástroje a partitury.</li> <li>Vyzve žáky k nácvičku partitury.</li> </ul>
Činnost žáků	<ul style="list-style-type: none"> <li>Žáci pozorně poslouchají vybranou ukázkou.</li> <li>Interpretují část písně dle partitury.</li> </ul>
Časová dotace	cca 20 minut
Možnosti uplatnění této varianty	

### Komentář k aktivitám:

Tato aktivita staví na znalostech předchozího modelu. Lze ji realizovat při výkladu počátku heavy metalu (nejlépe následnou hodinu po probírání harmonických postupů). Počátky jsou spjaty zejména se skupinami **Black Sabbath** a **Judas Priest**. Ve chvíli, kdy vyučující představuje druhou zmiňovanou kapelu, pustí ukázkou jejich nejznámější písně *Breaking The Law*. V této písni se objevuje první z harmonických postupů, který je popsán v předchozím modelu. Učitel tento postup s žáky zopakuje a rozdává jim příslušné nástroje a

<sup>176</sup> Vybraná harmonická schémata učitel stále žákům přehrává, aby podpořil jejich sluchovou orientaci a tím usnadnil správný výběr.

<sup>177</sup> Pokud jsou žáci vybaveni iPady s aplikací Google band, mohou si tyto modely sami přehrávat. Pozn. Dr. Liškové

partitury s hlavním motivem skladby *Breaking The Law* (viz níže, obr. č. 5). Při jejím nácvičku upozorní na specifický doprovod xylofonu. Tento doprovod je v partituře zařazen účelně. Jedná se o jeden z nejvyužívanějších metalových kytarových doprovodů. Aktivitu je vhodné realizovat při menším počtu žáků. Ideální počet se pohybuje mezi deseti až patnácti. Basovou linku klavíru je možné doplnit nástroji ze sady boomwhackers. Pokud je třída hudebně zdatnější, je možné hlavní motiv rozepsat do jednotlivých hlasů a celý ho tak zahrát na zmíněnou sadu. Můžeme přidat i druhé hlasy v podobě tercií nad hlavní linkou.

The image displays a musical score for the song "Breaking The Law" by Judas Priest. The score is arranged in two systems. The first system includes staves for Akustická kytara (Acoustic guitar), Xylofon (Xylophone), Klavír (Piano), Tamburína (Tambourine), and Dřevěné bloky (Wood blocks). The second system, starting at measure 5, includes staves for Kyt. (Guitar), Xyl. (Xylophone), Kliv. (Piano), Tamb. (Tambourine), and Dř. bl. (Wood blocks). The music is in 4/4 time and features a prominent xylophone accompaniment. The piano part provides a bass line, while the tambourine and wood blocks add rhythmic texture.

Obrázek č. 5: Ukázka partitury na píseň *Breaking The Law* od skupiny **Judas Priest**



### Model č. 3: Rytmické podobnosti v metalu

Tabulka č. 15: Rytmické podobnosti v metalu

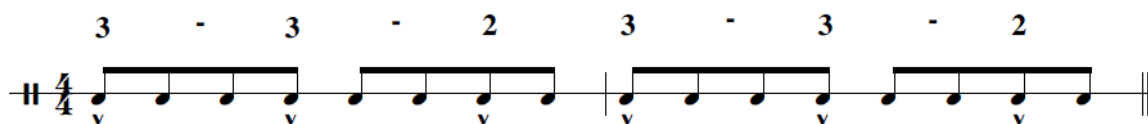
Cíl aktivity	<b>Žák</b> <ul style="list-style-type: none"><li>aktivní činností se seznámí s nejpoužívanějšími rytmiickými schémata v rockovém a metalovém žánru.</li><li>uvědomí si rytmiické podobnosti v metalové hudbě.</li></ul>
Činnosti	poslechová činnost, instrumentální činnost
Pomůcky	reproduktory, audio nahrávky písní obsahující námi vybrané rytmiické vzorce, klavír (piano), tabule, křída (fixa)
Činnost učitele	<ul style="list-style-type: none"><li>Napíše na tabuli probírané rytmiické vzorce.</li><li>Příslušné rytmiické vzorce předtleská žákům.</li><li>Vyzve žáky, aby rytmiické vzorce vytleskali.</li><li>Po vytleskání pustí ukázkou jednoho z vytleskávaných vzorců.</li><li>Vyzve žáky, aby určili, jaký rytmiický vzorec slyší.</li></ul>
Činnost žáků	<ul style="list-style-type: none"><li>Žáci vytleskávají rytmiické vzorce, které vyučující napíše na tabuli.</li><li>Poslouchají znějící ukázky a určují, jaké rytmiické vzorce slyší.</li></ul>
Časová dotace	cca 10 minut
Možnosti uplatnění této varianty	<ul style="list-style-type: none"><li>Nonartificiální hudba</li></ul>

#### Komentář k aktivitám:

Tato aktivita má podobnou strukturu jako model č. 1 uvedený v této podkapitole. Pracujeme zde s několika rytmy. V metalové a rockové hudbě se vyskytují rytmy, které mají určité podobnosti. Na tabuli vyučující napíše tato schémata:

- 1) 3 – 3 – 2
- 2) 3 – 3 – 3 – 3 – 2 – 2
- 3) 2 – 3 – 3 – 3 – 3 – 2
- 4) 3 – 5 – 3 – 5 – 3 – 4 – 1 – 2 – 1 – 5
- 5) 3 – 2 – 3 – 2 – 2 – 2 – 2

Vyučující vysvětlí žákům, že číslice, které jsou ve schématech, odpovídají počtu osminových not (číslo 1 se rovná jedné osmině, číslo 3 třem osminám atd.). Jedná se tedy o schematicky zapsané takty, které žáci takto rychleji pochopí a budou schopni je realizovat. Ukázkou takového rytmu můžeme vidět na obrázku č. 6.



Obrázek č. 6: Ukázka prvního vytleskávaného vzorce

Na danou číslici vždy tleskne s přízvukem na první osminovou notu. Pokud tedy chceme vytleskat číslici 3, první osminová hodnota bude s přízvukem, druhá a třetí bez přízvuku. Tímto způsobem vytleskáme celé schéma. Nejtěžší z výše vypsanych vzorců je položka číslo 4. Zde je dobré znát preference třídy a vyvolat případně zájemce, nebo cíleně určit žáka, který je v rytmu zdatnější. Až třída vytleská všechny vzorce, vyučující pustí ukázky, ve kterých se tyto rytmy vyskytují. Žáci pak na základě poslechu určují, jaký rytmický vzorec slyší. Aktivitu lze aplikovat i při větším počtu žáků. Pokud najde vyučující tato schémata i v jiných žánrech, nemusí se striktně držet v námi vymezeném žánru heavy metalu.

## 4 Návrhy modelových lekcí rockové a metalové hudby

V poslední části této práce se zabývám popisem a hodnocením dvou mnou navrhovaných modelových lekcí výuky rockové a metalové hudby, které jsem realizoval na 15. základní škole<sup>178</sup> a Gymnáziu Františka Křižíka<sup>179</sup>. Modelové hodiny jsou navrhovány tak, aby pokryly časovou dotaci 45 minut. První hodina, kterou budu popisovat, se zabývá výukou R&R. Je určena žákům osmého ročníku. Druhá hodina je zaměřena na hudební charakteristiku heavy metalové hudby. Realizována byla v kvartě na Gymnáziu Františka Křižíka. Činnosti, které jsou součástí navrhovaných lekcí, jsou vytvořeny na základě předchozích kapitol této práce. Při popisu lekce nejprve uvedu tabulku s přípravou celé vyučovací hodiny<sup>180</sup>.

### 4.1 Modelová lekce: R&R

Tabulka č. 16: příprava modelové lekce R&R

Téma modelové lekce	R&R
Cíl modelové lekce	<ul style="list-style-type: none"><li>Seznámit žáky s historií R&amp;R včetně jeho největších osobností s hudební charakteristikou.</li><li>Seznámit žáky s dvanácti taktovou formou blues jakožto základ R&amp;R harmonie.</li><li>Nacvičit s žáky doprovod na píseň <i>Dlažební kostka</i> od skupiny <b>Brutus</b>.</li><li>Rozezpívat se a nacvičit s žáky píseň <i>Rock 'N' Roll pro Beethovena</i>.</li></ul>
Časová dotace	45 minut
Pomůcky	reproduktory, audio nahrávka písně <i>Dlažební kostka</i> od skupiny <b>Brutus</b> , 3 sady boomwhackers, tabule, křída (fix), internet, (youtube), zpěvník: <i>Já, písnička. Zpěvník pro žáky středních škol. III. díl</i> <sup>181</sup>
Činnost učitele	<ul style="list-style-type: none"><li>Aktivizuje třídu vytleskáváním jednoduchých rytmů, které musí žáci opakovat.</li><li>Uvede cíl hodiny a začne s výkladem dějin R&amp;R (Srov. Kap. 1), ve kterém postupně zmíní osobnost <b>Elvise Presleyho</b> (z Youtube pustí ukázkou písně <i>Hound dog</i><sup>182</sup>), <b>Chucka</b></li></ul>

<sup>178</sup> 15. základní škola Plzeň, Terezie Brzkové 35-33, 318 00 Plzeň

<sup>179</sup> Gymnázium Františka Křižíka a základní škola, Sokolovská 1165/54, 323 00 Plzeň

<sup>180</sup> Vytvořené náměty tabulek, respektive příprav modelových lekcí pocházejí z: LIŠKOVÁ, Štěpánka. *Prvky hudby subsaharské Afriky (HSA) a indické klasické hudby (IKH) v integrativní experimentální výuce hudební výchovy na vyšším gymnáziu*. Ústí nad Labem, 2010. Disertační práce. Univerzita J. E. Purkyně v Ústí nad Labem, Fakulta pedagogická, Katedra hudební výchovy. Vedoucí práce Prof. PhDr. Josef Říha.

<sup>181</sup> *Já, písnička. Zpěvník pro žáky středních škol. III. díl*. 1. vyd. Cheb: Music Cheb, 1995. 267 s. ISBN 80-85925-0-6.

<sup>182</sup> Elvis presley-hound by The KaiZerS. 1.2.2008. In: *Youtube* [online]. [cit. 2015-12-15]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=lzQ8GDBA8Is>

	<p><b>Berryho</b> (z Youtube pustí ukázkou písně <i>Johnny B. Good</i><sup>183</sup>) a <b>Buddy Hollyho</b> (z Youtube pustí ukázkou písně <i>That'll Be The Day</i><sup>184</sup>).</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Výklad proloží improvizací na dvanácti taktovou formu blues (Srov. kap. 3.1, Model č.1). <ul style="list-style-type: none"> <li>• Napíše na tabuli schéma dvanácti taktové formy vycházející z blues.</li> <li>• Vyzve žáky, aby pozorně poslouchali.</li> <li>• Vysvětlí, co je <b>blues stupnice</b> (Srov. kap. 1), a pro porovnání zahraje stupnici durovou.</li> <li>• Zahraje rokenrolovou basovou figuru a poté improvizuje na schéma, které napsal na tabuli. Vyzve žáky, aby pohybem ruky ukazovali harmonické změny.</li> </ul> </li> <li>• Vyzve žáky aby doprovázeli píseň <i>Dlažební kostka</i> na perkusní nástroje boomwhackers. (Srov. kap. 3.1, Model č. 2) <ul style="list-style-type: none"> <li>• Napíše na tabuli schéma dvanácti taktové formy vycházející z blues. Pod toto schéma napíše namísto harmonických funkcí tóny.</li> <li>• Rozdá třídě příslušné tóny ze sady boomwhackers.</li> <li>• Pustí skladbu, která odpovídá harmonickému schématu na tabuli (v našem případě píseň <i>Dlažební kostka</i>).</li> <li>• Vyzve žáky, aby k dané písni hráli tóny vypsané na tabuli.</li> </ul> </li> <li>• Rozezpívá žáky za pomoci pěveckých a intonačních cvičení a nacvičí s žáky píseň <i>Rock 'N' Roll pro Beethovena</i>.</li> </ul>
<b>Činnost žáků</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Žáci vytleskávají rytmy, které určí učitel.</li> <li>• Dávají pozor při výkladu dějin R&amp;R a pozorně poslouchají pouštěné skladby.</li> <li>• Na výzvu učitele žáci (Srov. kap. 3.1, Model č.1): <ul style="list-style-type: none"> <li>• pozorně poslouchají rozdíly mezi blues stupnicí a durovou stupnicí.</li> <li>• identifikují rozdíly obou stupnic.</li> <li>• při druhém poslechu dvanácti taktové formy blues ukazují pohybem ruky harmonické změny hraného schématu.</li> </ul> </li> <li>• Na výzvu učitele žáci (Srov. kap. 3.1, Model č.2): <ul style="list-style-type: none"> <li>• pozorně nacvičí doprovod na píseň <i>Dlažební kostka</i>.</li> <li>• Doprovázejí píseň <i>Dlažební Kostka</i>.</li> </ul> </li> <li>• Rozezpívají se dle intonačních cvičení vyučujícího.</li> <li>• Nacvičí píseň <i>Rock 'N' Roll pro Beethovena</i>.</li> </ul>
<b>Vyučovací metody</b>	výklad, diskuze, skupinová výuka, výklad s diskuzí práce se zpěvníkem
<b>Hodnotící metody</b>	aktivita žáků v hodině, zpětná vazba, průběžná evaluace

<sup>183</sup> Chuck Berry – Johnny B. Goode by osiris 1822. 1.8.2011. In: *Youtube* [online]. [cit. 2015-12-15]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=ZFo8-JqzSCM>

<sup>184</sup> Buddy Holly – That'll Be The Day by. JB Production. 31.1.2012. In: *Youtube* [online]. [cit. 2015-12-15]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=eq9FCBat3A>

#### 4.1.1 Realizace modelové lekce

Tuto modelovou hodinu jsem realizoval na 15. základní škole, kde jsem byl na praxi pod vedením Mgr. Jana Krčka. Jedná se o základní školu, která nabízí rozšířenou výuku hudební výchovy. V prostorách školy se nachází učebna, která je primárně určena pro výuku hudební výchovy. Zde probíhala realizace modelové lekce. V učebně byli k dispozici dvě akustické kytary, basová kytara, basové kombo, klavír, orffův instrumentář, několik sad boomwhackers, dataprojektor, stolní počítač s připojením na internet a reproduktory.

Lekci jsem realizoval po konzultaci se svým vedoucím v osmé třídě. Ve třídě bylo přítomno 22 žáků. Hodina proběhla 15. 2. 2016 v době od 12:45 do 13:30. Mnou realizované téma odpovídalo ŠVP.

#### 4.1.2 Popis hodiny a zhodnocení výsledků práce

Modelovou lekci jsem učil zhruba v polovině své praxe. Kolektiv jsem tak již krátkou dobu znal. Vzhledem k tomu, že hodiny, ve kterých jsem učil tuto třídu, měly po celou dobu praxe podobnou strukturu, žáci spolupracovali zcela přirozeně.

Aktivizace proběhla standardně bez větších problémů. Následovalo uvedení hodiny a výklad samotného R&R. Při uvedení jsem se ptal žáků, co se jim vybaví při pojmu R&R. Většinou padaly tyto pojmy: tanec, Elvis Presley, rebelství. Při pouštění zvukových ukázek žáci spontánně reagovali mírnými pohyby. Třída překvapivě koncentrovaně poslouchala můj projev. Následoval model s improvizací na dvanácti taktovou formu blues. Žáci byli překvapeni takto realizovanou hrou a byli pozitivně motivováni, aby ukazovali gesta, jež vyjadřují harmonické funkce.

Ve chvíli, kdy se takto žáci seznámili s dvanácti taktovou formou blues, přišel na řadu samotný nácvik na sady boomwhackers. Třídu jsem si rozdělil do tří sekcí. Každé sekci jsem dal základní tón hlavní harmonické funkce. Pokud v dané sekci bylo málo tónů a na některé žáky se nedostalo, doplnil jsem je o tercie. Žáci okamžitě začali se sadou libovolně hlučet. V tu chvíli jsem je musel napomenout, abychom byli schopni model realizovat. Nácvik dvanácti taktové formy blues nejprve probíhal bez puštěné písně. Po celou dobu jsem musel jednotlivé sekce dirigovat. Když jsem zkusil na chvíli přestat, abych zjistil, zda se třída udrží v tempu a správném sledu akordů sama, jednotlivé sekce se rytmicky rozcházely a sled akordů nebyl správný. Poté jsem pustil píseň *Dlažební kostka* a žáci ji svou hrou doprovázeli. Píseň většina třídy znala. Reakce na tuto píseň byly celkově pozitivní a žáci byli motivováni ke hře. Vybraná skladba se zhruba ve třech čtvrtinách své stopáže dostane do dvojnásobného tempa. Nejprve jsem skladbu vypnul těsně před touto pasáží a skladbu

pustil znovu. Poté jsem skladbu pustil celou a dopředu jsem upozornil na změnu tempa. Nutno konstatovat, že v rychlejším tempu bylo schopno reagovat pouze několik žáků.

Poté jsme dali boomwhackers zpět na místo a následovalo rozezpívání a nácvik písně *Rock 'N' Roll pro Beethovena*. Někteří žáci nevěnovali nácviku patřičnou pozornost, takže jsem byl nucen znovu napomínat.

Celkově musím konstatovat, že třída spolupracovala. Komunikace mezi mnou a žáky probíhala naprosto přirozeně. Veškeré činnosti proběhly tak, jak jsem si je představoval. S prací v tomto kolektivu jsem byl velice spokojený.

## 4.2 Modelová lekce: Metalová charakteristika

Tabulka č. 17: Příprava modelové lekce metalová charakteristika:

<b>Téma modelové lekce</b>	Metalová charakteristika
<b>Cíl modelové lekce</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Seznámit žáky se základní charakteristikou heavy metalové hudby: <ul style="list-style-type: none"> <li>• Seznámit žáky se základními heavy metalovými rytmy.</li> <li>• Seznámit žáky se základními heavy metalovými harmonickými postupy.</li> <li>• Seznámit žáky se způsobem tvorby riffů v metalové hudbě.</li> </ul> </li> <li>• Nacvičit s žáky píseň <i>Nothing Else Matters</i> od skupiny <b>Metallica</b>.</li> </ul>
<b>Časová dotace</b>	45 minut
<b>Pomůcky</b>	reproduktory, audio nahrávky metalových písní, ve kterých se objevují námi zvolené harmonické postupy <sup>185</sup> , klavír, tabule, křída (fix), notový zápis písně <i>Nothing Else Matters</i> od skupiny <b>Metallica</b>
<b>Činnost učitele</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Obeznámí žáky s hlavními rytmy, které jsou používány v metalové hudbě (Srov. kap. 3.3, Model č.3): <ul style="list-style-type: none"> <li>• Napíše na tabuli probírané rytmické vzorce.</li> <li>• Příslušné rytmické vzorce předtleská žákům.</li> <li>• Vyzve žáky, aby rytmické vzorce vytleskali.</li> <li>• Po vytleskání pustí ukázkou jednoho z vytleskávaných vzorců.</li> <li>• Vyzve žáky, aby určili, jaký rytmický vzorec slyší.</li> </ul> </li> <li>• Obeznámí žáky s harmonickými postupy, které se v metalové hudbě využívají (Srov. kap. 3.3, Model č.1): <ul style="list-style-type: none"> <li>• Napíše na tabuli probírané harmonické postupy.</li> <li>• Příslušné harmonické postupy interpretuje na klavír.</li> <li>• Pro demonstraci pustí vybrané skladby, kde se harmonické postupy objevují, a vyzve žáky k pozornému poslechu.</li> </ul> </li> </ul>

<sup>185</sup> Metalové písně, které si zvolíme, mohou být učitelem vybrány libovolně. Důležité však je, aby splňovaly námi stanovené hudební znaky.

	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Žáci dle poslechu určují, jaký harmonický postup slyšeli.</li> <li>• Obeznamenají žáky se způsobem tvorby metalových riffů. (Srov, kap, 1., podkap. 1.2.3)</li> <li>• Rozezpívá žáky za pomoci pěveckých a intonačních cvičení a nacvičí s žáky píseň <i>Nothing Else Matters</i>.</li> </ul>
<b>Činnost žáků</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Plní pokyny spojené se cvičením zaměřeným na metalové rytmy. <ul style="list-style-type: none"> <li>• Vytleskávají rytmické vzorce, které vyučující napíše na tabuli.</li> <li>• Poslouchají znějící ukázky a určují, jaké rytmické vzorce slyší.</li> </ul> </li> <li>• Žáci dle poslechu určují, jaký rytmický vzorec slyší.</li> <li>• Plní pokyny spojené se cvičením zaměřeným na harmonické postupy v heavy metalu. <ul style="list-style-type: none"> <li>• Pozorně poslouchají harmonické postupy.</li> <li>• Snaží se průběžně určit, jaké harmonické postupy ve skladbách slyší nebo slyšeli.</li> </ul> </li> <li>• Poslouchají výklad o tvorbě metalových riffů a pozorně poslouchají příslušné ukázky, kde se riffy objevují.</li> <li>• Rozezpívají se dle intonačních cvičení vyučujícího.</li> <li>• Nacvičí píseň <i>Nothing Else Matters</i>.</li> </ul>
<b>Vyučovací metody</b>	výklad, diskuze, skupinová výuka, výklad s diskuzí
<b>Hodnotící metody</b>	aktivita žáků v hodině, zpětná vazba, průběžná evaluace

#### 4.2.1 Realizace modelové lekce

Tuto modelovou lekci jsem realizoval na Gymnáziu Františka Křižíka. Hodinu jsem odučil ve třídě paní doktorky Štěpánky Liškové, která je zároveň vedoucí této diplomové práce. Výuka proběhla v učebně, která je primárně určena pro výuku hudební výchovy. Třída se nachází vedle kabinetu paní doktorky, ve kterém je k dispozici široká škála hudebních nástrojů. Zejména se jedná o bicí nástroje. Hodina proběhla 5. 4. 2016 v čase od 13:40 do 14:25. Na hodině bylo přítomno 13 žáků. Jednalo se o žáky kvarty osmiletého gymnázia.

#### 4.2.2 Popis hodiny a zhodnocení výsledků práce

Na začátku hodiny jsem se žákům představil, řekl jsem, co je v hodině čeká, a pustil se s žáky do prvního cvičení. O přestávce jsem si napsal na tabuli základní schémata metalových vzorců, která jsem na začátku hodiny s žáky vytleskával. Jednalo se o tato schémata:

- 1) 3 – 3 – 2
- 2) 3 – 3 – 3 – 3 – 2 – 2
- 3) 2 – 3 – 3 – 3 – 3 – 2
- 4) 3 – 5 – 3 – 5 – 3 – 4 – 1 – 2 – 1 – 5
- 5) 3 – 2 – 3 – 2 – 2 – 2 – 2

Vysvětlil jsem žákům, že číslice, které jsou ve schématech, odpovídají počtu osminových not (číslo 1 se rovná jedné osmině, číslo 3 třem osminám atd.). Dále jsem upozornil, že na danou číslici vždy tlesknou s důrazem na první osminovou notu. Řekl jsem jim, že pokud tedy vytleskáváme číslici 3, první osminová hodnota bude s důrazem, druhá a třetí bez důrazu. Poté jsem vytleskal vzorec č. 1. Kolektiv s tímto vytleskáváním neměl problém. Společně jsme přešli k vzorci č. 2. Nechal jsem nejprve tleskat dobrovolníky a následně žáky, které jsem sám určil. Nutno říci, že pokud rytmus č. 2 realizujeme s žáky dostatečně pomalu, jsou ho schopni bez větších problémů zvládnout. Nejtěžší ze všech rytmů je pod číslem 4. Žáci se velice snažili, ovšem nepodařilo se nám tento rytmus realizovat bez pochybení. I tak se třída velice snažila a rytmy jim vcelku nečinily zásadní problémy. Poté jsem žákům pustil vždy ukázkou písně, kde se objevuje zmíněný rytmus. První pouštěnou ukázkou byla skladba *The Wicked Symphony*<sup>186</sup> od skupiny **Avantasia** (ukázka v rozmezí 1:23 – 1:55). Zde se objevuje rytmus číslo dva. Žáci tento rytmus ve skladbě rozpoznali a správně ho určili. Následně jsem pustil ukázkou *Ministry of Saints*<sup>187</sup> od skupiny **Edguy** (ukázka v rozmezí 0:00 – 0:30). Tato skladba obsahuje stejný rytmický model jako předchozí píseň. Záměrně jsem volil stejné rytmy za sebou, neboť si tím žáci více prověří své posluchačské dovednosti. Musí totiž stále počítat s tím, že se ve skladbě objeví jeden z pěti vypsanych vzorců.

Následně jsem přešel k dalšímu modelu. Na tabuli jsem napsal dva harmonické postupy, které se v metalové hudbě objevují. První postup, který jsem uvedl, se skládá z **I.**, **VI.** a **VII.** stupně v aiolské moll. Tento postup jsem žákům zahrál na klavír a následně jsem jim pustil ukázkou tohoto postupu v písni *Sold*<sup>188</sup> od skupiny **Imperanon** (ukázka v rozmezí 0:00 – 0:30). Do této nahrávky jsem jim pro sluchovou podporu tento harmonický postup

<sup>186</sup> Avantasia – The Wicked Symphony – The Wicked Symphony with lyrics by Seba 1641. 17.8.2010. In: *Youtube* [online]. [cit. 2016-04-30]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=tFcRkTYm9NM>. Kanál uživatele Seba 1641.

<sup>187</sup> Edguy – Ministry Of Saints (OFFICIAL MUSIC VIDEO). 12.11.2008. In: *Youtube* [online]. [cit. 2016-04-30]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=IJGItAC09sl>. Kanál uživatele Nuclear Blast Records.

<sup>188</sup> Imperanon – Sold. 2.5.2010. In: *Youtube* [online]. [cit. 2016-04-30]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=HDSWyoarsiU>. Kanál uživatele Arclight44.



hrál. Následně jsme se věnovali dalšímu harmonickému postupu. Jedná se o **I., VI, III. a VII.** stupeň v aiolské moll. Postupoval jsem obdobně jako u předchozího případu. Žákům jsem pro demonstraci tento harmonický postup zahrál a následně pustil ukázkou písni *Numb*<sup>189</sup> od skupiny **Linkin Park** (ukázka v rozmezí 0:52 – 1:10), kde se tento postup vyskytuje. Žáci poslech přijímali většinou nadšeně, neboť tuto píseň znali. Po této skladbě jsem vyzval žáky, aby pozorně poslouchali následující píseň a pokusili se určit, jaký harmonický postup v písni slyší. Žáci se zkoncentrovali a připravili se na poslech. Následně jsem pustil ukázkou písni *Chop suey!*<sup>190</sup> od skupiny **System Of A Down** (ukázka v rozmezí 2:48 – 3:20). V této písni se objevuje druhý harmonický postup. Abych harmonii zvýraznil, hrál jsem ji při této písni na klavír. Žáci za pomoci mé hry lépe vyhodnotili daný postup. Následně jsem jim ještě pustil ukázkou písni *Amaranthine*<sup>191</sup> od skupiny **Amaranthe** (ukázka v rozmezí 1:38 – 2:00), aby si dokreslili představu o častém využívání daných akordů napříč metalovým žánrem. Dle toho jsem se snažil volit i nahrávky, neboť všechny použité sklady jsou v rámci heavy metalové hudby žánrově odlišitelné.

V další části hodiny jsem žákům vysvětloval problematiku tvorby metalových riffů (Srov. kap. 1.2.3). Zahrál jsem na klavír jednoduchou melodii, kterou jsem si zrovna vymyslel. Tato melodie se skládala z pentatoniky. Poté jsem mezi tóny melodie vložil akordické tóny. Následně jsem žákům pustil dva příklady takto tvořených riffů. První příklad byl *Rebel*<sup>192</sup> od skupiny **Stratovarius** (ukázka v rozmezí 0:00 – 0:30). Druhý příklad byl *Enemy Within*<sup>193</sup> od skupiny **Arch Enemy** (ukázka v rozmezí 0:45 – 1:14). Jako poslední ukázkou jsem žákům pustil část písni *Wasted years*<sup>194</sup> od skupiny **Iron Maiden** (ukázka v rozmezí 0:00 – 0:25). Žáky jsem upozornil, aby se nesoustředili pouze na melodii riffu, ale také na rytmus a harmonii. Po doznění ukázky někteří žáci určili správně, že rytmus, který se ve skladbě objevil, jsme tleskali na začátku hodiny. Jednalo se o rytmus č. 2. Ve skladbě se také objevuje harmonický postup **I., VI. a VII.** stupně v aiolské moll. Žákům jsem tedy vysvětlil, že v této písni je použito všech hudebních znaků, které jsme si společně prošli.

---

<sup>189</sup> Numb (Official Video) – Linkin Park. 4.3.2007. In: *Youtube* [online]. [cit. 2016-04-30]. Dostupné z: [https://www.youtube.com/watch?v=kXYiU\\_JCYtU](https://www.youtube.com/watch?v=kXYiU_JCYtU). Kanál uživatele Linkin Park.

<sup>190</sup> System Of A Down – Cho Suey!. 2.10.2009. In: *Youtube* [online]. [cit. 2016-04-30]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=CSvFpBOe8eY>. Kanál uživatele systemofadownVEVO

<sup>191</sup> Amaranthe – Amaranthine. 22.9.2011. In: *Youtube* [online]. [cit. 2016-04-30]. Dostupné z: [https://www.youtube.com/watch?v=D8lV1To\\_fU](https://www.youtube.com/watch?v=D8lV1To_fU). Kanál uživatele SpinefarmRec.

<sup>192</sup> Stratovarius – Rebel. 16.1.2008. In: *Youtube* [online]. [cit. 2016-04-30]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=IsyWHNIUrVk&nohtml5=False>. Kanál uživatele ggonza43.

<sup>193</sup> Arch Enemy – Enemy Within (lyrics). 13.9.2009. In: *Youtube* [online]. [cit. 2016-04-30]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=kpmN01jjuQ>. Kanál uživatele ton poulo.

<sup>194</sup> Iron Maiden – Wasted Years / Reach Out. 18.2.2015. In: *Youtube* [online]. [cit. 2016-04-30]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=hzaYafLqKI&nohtml5=False>. Kanál uživatele Iron Maiden.

V závěru hodiny jsem rozezpíval třídu a začal s nácvičkou písně *Nothing Else Matters* od skupiny **Metallica**. Ve svém cvičení na rozezpívání jsem využil melodie, která je přítomna v jedné ze slok zmíněné písně. Po rozezpívání jsme přešli k nácvičce písně. Nutno podotknout, že většina žáků píseň znala, takže nácvička šel velmi snadno a prakticky okamžitě jsme byli schopni píseň realizovat.

V úzkém kolektivu se mi pracovalo dobře. Drobné kázeňské přestupky jsem řešil zvýšením hlasu. Třída jinak velice dobře spolupracovala. S prací v této třídě jsem byl spokojen a trůfám si tvrdit, že žáky hodina bavila.

## Závěr

Na začátku této práce jsem si stanovil cíle, které jsem se snažil ve své diplomové práci naplnit. Na jejich základě jsem také stanovil pořadí jednotlivých kapitol. Základem bylo shromáždit teoretické informace o rockové a metalové hudbě. K této problematice se vyjadřuji v kapitole první. V ní jsem se soustředil na historii těchto žánrů. Uvedl jsem hlavní osobnosti a interprety, kteří formovali rockovou a metalovou hudbu. Poté jsem se soustředil na hudební charakteristiku námi sledovaných žánrů. Vybíral jsem základní hudební znaky, které jsou typické a zároveň využitelné pro návrh vyučovacích jednotek v hodinách HV. Dále jsem rozebíral vybrané učebnice HV, dle kterých se v současné době vyučuje. V učebnicích jsem nesledoval pouze rockovou a metalovou hudbu ale i takové informace, které by mohly při výkladu těchto žánrů pomoci k lepšímu pochopení. Dále jsem se věnoval konkrétním návrhům činností. V každém hlavním odvětví rockové a metalové hudby jsem navrhl nejméně dva různé modely. Nutno dodat, že některé modely jsou navrhovány flexibilně a nemusí se nutně vztahovat jen na rockovou a metalovou hudbu. V závěru své práce jsem shromážděné informace použil k návrhu modelových lekcí. Tyto mnou navrhované lekce jsem měl možnost realizovat na základní škole a gymnáziu. Během těchto hodin jsem měl řadu pozitivních reakcí a žáci o téma jevíli, možná trochu překvapivě, zájem.

Cíle, které jsem si vytyčil na začátku práce, jsem, dle mého názoru, naplnil. Jakožto příznivec těchto žánrů, jsem chtěl přispět svými znalostmi ke zkvalitnění výuky v hodinách HV. Práce tedy může sloužit jako pomůcka učitelům, kteří si s touto tematikou nevědí rady. Rocková a metalová hudba mohou být žákům velice blízké a v hodinách HV mají své nezastupitelné místo.

## **Resumé**

This thesis contains information on rock and metal music in music lessons. At the very beginning it describes rock and metal genre historically. Later on it concerns with those genres' characteristics. It tries to analyse the way those genres are being covered in current music textbooks. It follows several contexts, in which rock and metal music is being contained in. One of the main parts of the thesis offers models that could be used in rock and metal music education. It offers at least two models for each of the main rock branches. Those are rock and roll, hard rock and heavy metal. Most of the models are based on instrumental practice. At the end of the thesis it covers model lessons suggestions, all of which are based on preceding chapter and often combine several of the suggested models. Lesson proposals are described for both lesson preparation phase and the lesson itself. Thanks to the lessons having already been put into practice, the thesis also contains lessons' evaluation.

The thesis may serve both as a theoretical and practical template for rock and metal music education at secondary schools.

## Seznam použité literatury a pramenů

FAJFRLÍKOVÁ, Marie. *Klavír ve výuce hudební výchovy na 2. stupni základních škol*. Plzeň, 2015. Diplomová práce (Mgr.). Západočeská univerzita v Plzni, Fakulta pedagogická. Vedoucí práce Štěpánka Lišková.

GROW, Kory. *Heavy metal: od hard rocku až po extrémní metal*. Vyd. 1. Praha: Slovart, 2012. 270 s. ISBN 978-80-7391-662-6.

HERDEN, Jaroslav. *My pozor dáme a nejen posloucháme: posloucháme hudbu se žáky 2. stupně ZŠ a nižších ročníků osmiletých gymnázií*. Praha: Scientia, 1997. 210 s. Učebnice pro základní školy. ISBN 80-7183-087-9.

HERDEN, Jaroslav. *Hudba jako řeč: o poslechu ve škole i doma: metodické poznámky k učebnicím My pozor dáme a posloucháme a My pozor dáme a (nejen) posloucháme*. 1. vyd. 1998. 89 s. ISBN 80-7183-126-3.

CHARALAMBIDIS, Alexandros. *Hudební výchova pro 6. ročník základní školy*. 1. vyd. Praha: SPN - pedagogické nakladatelství, 1998, s. 122. ISBN 80-723-5052-8.

CHARALAMBIDIS, Alexandros a Dalibor MATOŠKA. *Metodická příručka k učebnici Hudební výchova pro 6. ročník základní školy*. 1. vyd. Praha: SPN - pedagogické nakladatelství, 2000, 60 s. ISBN 80-723-5114-1.

CHARALAMBIDIS, Alexandros. *Hudební výchova pro 7. ročník základní školy*. 1. vyd. Praha: SPN - pedagogické nakladatelství, 1998, 152 s. ISBN 80-723-5048-X.

CHARALAMBIDIS, Alexandros a Dalibor MATOŠKA. *Metodická příručka k učebnici Hudební výchova pro 7. ročník základní školy*. 1. vyd. Praha: SPN - pedagogické nakladatelství, 2000, 61 s. ISBN 80-723-5112-5.

CHARALAMBIDIS, Alexandros. *Hudební výchova pro 8. ročník základní školy*. 1. vyd. Praha: SPN - pedagogické nakladatelství, 1998, 152 s. ISBN 80-723-5041-2.

CHARALAMBIDIS, Alexandros a Dalibor MATOŠKA. *Metodická příručka k učebnici Hudební výchova pro 8. ročník základní školy*. 1. vyd. Praha: SPN - pedagogické nakladatelství, 1999, 70 s. ISBN 80-723-5107-9.

CHARALAMBIDIS, A., J. PILKA a Z. CÍSAŘ. *Hudební výchova pro 9. ročník základní školy*. 1. vyd. Praha: SPN - pedagogické nakladatelství, 1998, 126 s. ISBN 80-723-5012-9.

CHARALAMBIDIS, Alexandros a Dalibor MATOŠKA. *Metodická příručka k učebnici Hudební výchova pro 9. ročník základní školy*. 1. Vyd. Praha: SPN – pedagogické nakladatelství, 1999, 72 s. ISBN 80-7235-066-8.

CHRISTE, Ian. *Ďáblův hlas - heavy metal: kompletní historie pro znalce*. 1. vyd. v českém jazyce. Překlad Ondřej Zátka, Anna Vondřichová. Praha: BB art, 2005, 192 s. ISBN 80-734-1477-5.

*Já, písnička. Zpěvník pro žáky středních škol. III. díl*. 1. vyd. Cheb: Music Cheb, 1995. 267 s. ISBN 80-85925-0-6.

KUHN, Tomáš. *Stručné dějiny populární hudby a jazzu pro studenty a učitele hudební výchovy*. 1. vyd. V Plzni: Západočeská univerzita, 2011. 176 s. ISBN 978-80-261-0018-8.

LIŠKOVÁ, Štěpánka. *Prvky hudby subsaharské Afriky (HSA) a indické klasické hudby (IKH) v integrativní experimentální výuce hudební výchovy na vyšším gymnáziu*. Ústí nad Labem, 2010. Disertační práce. Univerzita J. E. Purkyně v Ústí nad Labem, Fakulta pedagogická, Katedra hudební výchovy. Vedoucí práce Prof. PhDr. Josef Říha.

PRCHAL, Jan. *Populární hudba ve škole*. Praha: Muzikservis, ©1998. 65 s. ISBN 80-86233-00-6.

SEDLÁK, F. *Didaktika hudební výchovy 2*, Praha: SPN 1984, jiná vyd.

ŠEDIVÝ, Jakub a Lucie ROHLÍKOVÁ. *Hudební výchova: učebnice pro 6.-7. ročník základních škol a odpovídající ročníky víceletých gymnázií*. 1. vyd. Plzeň: Fraus, 2013, 88s. ISBN 978-80-7238-901-8.

ŠEDIVÝ, Jakub a Lucie ROHLÍKOVÁ. Hudební výchova: příručka učitele pro 6. a 7. ročník základních škol a odpovídající ročníky víceletých gymnázií. 1. vyd. Plzeň, 2014, 128 s. ISBN 978-807-2389-025.

ŠEDO, Leoš. *Hrajte to nahlas, aneb, 50 let Love me do: [historie rockové hudby 50.-70. let v 18 obrazech]*. 1. vyd. Praha: Galén, c2013. Olivovníky. ISBN 978-80-7262-951-0.

VÍCHA, Petr. *Současná metalová scéna ve Skandinávii*. Plzeň, 2014. Bakalářská práce (Bc.). Západočeská univerzita v Plzni, Fakulta pedagogická. Vedoucí práce Tomáš Kuhn.

VOTAVA, Zdeněk. *Vývojové trendy hard rocku a heavy metalu od 80. let v Německu*. Plzeň, 2013. Bakalářská práce (Bc.). Západočeská univerzita v Plzni, Fakulta pedagogická. Vedoucí práce Tomáš Kuhn.

### **Elektronické zdroje**

Amaranthe – Amaranthine. 22.9.2011. In: *Youtube* [online]. [cit. 2016-04-30]. Dostupné z: [https://www.youtube.com/watch?v=D8IV1To\\_fU](https://www.youtube.com/watch?v=D8IV1To_fU). Kanál uživatele SpinefarmRec.

Arch Enemy – Enemy Within (lyrics). 13.9.2009. In: *Youtube* [online]. [cit. 2016-04-30]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=kpmN01jjutQ>. Kanál uživatele ton poulo.

Avantasia – The Wicked Symphony – The Wicked Symphony with lyrics by Seba 1641. 17.8.2010. In: *Youtube* [online]. [cit. 2016-04-30]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=tFcRkTYm9NM>. Kanál uživatele Seba 1641.

Buddy Holly – That'll Be The Day by. JB Production. 31.1.2012. In: *Youtube* [online]. [cit. 2015-12-15]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=eq9FCBatl3A>

Edguy – Ministry Of Saints (OFFICIAL MUSIC VIDEO). 12.11.2008. In: *Youtube* [online]. [cit. 2016-04-30]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=lJGIAC09sI>. Kanál uživatele Nuclear Blast Records.

Elvis presley-hound by The KaiZerS. 1.2.2008. In: *Youtube* [online]. [cit. 2015-12-15].  
Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=lzQ8GDBA8Is>

Fast Blues Backing Track in A (Chuck Berry's Style). 27.12.2011. In: *Youtube* [online].  
[cit. 2016-06-11]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=uLI-Atz1SoM>. Kanál  
uživatele StealThisGuitar98.

Chuck Berry – Johny B. Goode by osiris 1822. 1.8.2011. In: *Youtube* [online]. [cit. 2015-  
12-15]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=ZFo8-JqzSCM>

Imperanon – Sold. 2.5.2010. In: *Youtube* [online]. [cit. 2016-04-30]. Dostupné z:  
<https://www.youtube.com/watch?v=HDSWyoarsiU>. Kanál uživatele Arclight44.

Iron Maiden – Wasted Years / Reach Out. 18.2.2015. In: *Youtube* [online]. [cit. 2016-04-  
30]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=hzaYafFLqKI&nohtml5=False>.  
Kanál uživatele Iron Maiden.

Judas Priest – Breaking The Law. 24.11.2009. In: *Youtube* [online]. [cit. 2016-04-30].  
Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=L397TWLwrUU>. Kanál uživatele  
JudasPriestVEVO.

Numb (Official Video) – Linkin Park. 4.3.2007. In: *Youtube* [online]. [cit. 2016-04-30].  
Dostupné z: [https://www.youtube.com/watch?v=kXYiU\\_JCYtU](https://www.youtube.com/watch?v=kXYiU_JCYtU). Kanál uživatele Linkin  
Park.

*Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání.* [online]. Praha: Výzkumný ústav  
pedagogický v Praze, 2016 [cit. 2016-05-02]. Dostupné  
z WWW:[http://www.nuv.cz/uploads/RVP\\_ZV\\_2016.pdf](http://www.nuv.cz/uploads/RVP_ZV_2016.pdf)

Rock 'n' Roll Instrumental / Backing Track in C. 1.12.2012. In: *Youtube* [online]. [cit.  
2016-06-11]. Dostupné z: [https://www.youtube.com/watch?v=eYSfaHM5\\_P8](https://www.youtube.com/watch?v=eYSfaHM5_P8). Kanál  
uživatele Stefan Hösemann.



Stratovarius – Rebel. 16.1.2008. In: *Youtube* [online]. [cit. 2016-04-30]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=IsyWHNIUrVk&nohtml5=False>. Kanál uživatele ggonza43.

System Of A Down – Cho Suey!. 2.10.2009. In: *Youtube* [online]. [cit. 2016-04-30]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=CSvFpBOe8eY>. Kanál uživatele systemofadownVEVO

## Seznam tabulek a obrázků

### Tabulky

- Tabulka č. 1: *Nejpoužívanější schémata dvanácti taktového blues*
- Tabulka č. 2: *Přehled bluesových tónových řad a jejich využití při improvizaci v příslušných diatonických stupnicích*
- Tabulka č. 3: *Rocková a metalová hudba v učebnici *My pozor dáme* a nejen posloucháme a její příslušné metodické příručky*
- Tabulka č. 4: *Rocková a metalová hudba v učebnici *Populární hudba ve škole**
- Tabulka č. 5: *Rocková a metalová hudba v učebnici *HV pro 8. ročník ZŠ* a její metodické příručky Alexandrose Charalambidise a kolektivu*
- Tabulka č. 6: *Rocková a metalová hudba v učebnici *HV pro 9. ročník ZŠ* a její metodické příručky Alexandrose Charalambidise a kolektivu*
- Tabulka č. 7: *Rocková a metalová hudba v učebnici *HV pro 6. a 7. ročník ZŠ* a odpovídající ročníky víceletých gymnázií a její metodické příručky*
- Tabulka č. 8: *Improvizace na dvanácti taktovou formu vycházející z blues*
- Tabulka č. 9: *Doprovod žáků na vybranou píseň dvanácti taktové formy blues*
- Tabulka č. 10: *Zápis schématu dvanácti taktového blues s příslušnými tóny*
- Tabulka č. 11: *Instrumentální cvičení na hard rockové znaky hudby*
- Tabulka č. 12: *Úvod do hodiny art rocku*
- Tabulka č. 13: *Podobnosti harmonií*
- Tabulka č. 14: *Instrumentální cvičení na I., VI. a VII. stupeň aiolské moll*
- Tabulka č. 15: *Rytmické podobnosti v metalu*
- Tabulka č. 16: *Příprava modelové lekce R&R*
- Tabulka č. 17: *Příprava modelové lekce metalová charakteristika:*

## **Obrázky**

*Obrázek č. 1: Ukázka R&R basové figury*

*Obrázek č. 2: Ukázka improvizace na dvanácti taktovou formu blues s rokenrolovou basovou figurou.*

*Obrázek č. 3: Ukázka partitury instrumentálního cvičení hard rockových znaků hudby*

*Obrázek č. 4: Ukázka pracovního listu k hodině art rocku (včetně informačních popisků)*

*Obrázek č. 5: Ukázka partitury na píseň **Breaking The Law** od skupiny **Judas Priest***

*Obrázek č. 6: Ukázka prvního vytleskávaného vzorce*